

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

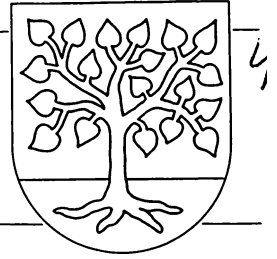
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGTEN

FORUM FOR SLÆGTSHISTORIE

Nr. 13, januar 1996

Indhold	s. 2
Foreningsprogrammer	
F.02 Slægts- og lokalhistorisk Forening for Grindsted og Omegn	s. 8
F.04 Slægtshistorisk Forening for Hjørring og Omegn	s. 9-10
F.07 Slægtshistorisk Forening Odense	s. 10-11
F.08 Slægts- og Egnshistorisk Forening i Randers	s. 11-12
F.10 Trekantområdets Slægtshistoriske Forening	s. 12
F.11 Slægtshistorisk Forening Vestsjælland	s. 13
F.12 Slægtshistorisk Forening for Viborg og Omegn	s. 14-15
F.13 Slægtshistorisk Forening Århus	s. 15-16
F.15 Slægtshistorisk Forening for Aalborg -egnen	s. 16-18
F.16 Egns- og Slægtshistorisk Forening Holstebro	s. 18-19
F.19 Slægtshistorisk Forening for Bølling-Nr. Horne herreder	s. 19-20
F.20 Haderslev Slægtsforsknings Forening	s. 20-21
F.22 Slægtshistorisk Forening Korsør	s. 21
F.24 Roskildeegnens Selskab for Genealogi og Personalhistorie	s. 21-22
F.25 Slægtshistorisk Forening for Sydsjælland	s. 22-23
F.27 Slægtshistorisk Selskab for Østsjælland	s. 23
F.29 Silkeborg Slægtshistoriske Forening	s. 24-25
F.30 Amager Slægtshistoriske Forening	s. 25
F.31 Ry Slægtshistoriske Forening	s. 26
F.33 Slægtshistorisk forening Brønderslev	s. 26-27
F.34 Hvidovre Slægtsforskere	s. 27
Øvrige programmer:	
Kolding, København og Sydvestkysten	s. 28

SLÆGTEN (ISSN 0905-7064) udgives af S sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger, p.t. 1. januar og 1. juli. Red.: Anton Blaabjerg, Birgit Øskov og Ole Bech Knudsen. - Stof fra bladet må benyttes med kildeangivelse, hele artikler eller større dele deraf dog kun efter tilladelse.

Indhold

- Nyt fra SSF s. 3
- Tak til Helle Villesen s. 3
- SSFs weekendkursus 1995 s. 4-6
- SSFs bestyrelse og medlemsforeninger s. 6-8
- Programmer, se forsiden s. 8-28
- *Slægtsforskertræf* i Kolding s. 28
- HVEM FORSKER HVAD s. 29
- *Slægtshistorie i Sønderjylland*, temadag i Århus s. 30
- *Nordisk Konference* s. 30-31
- Kirkebøger i krigsly s. 31-37
- En jyde i København s. 37-39
- Noget om vaccinationer s. 39-40
- Grøn-slægten på Tanderup og Ørnhoved s. 40-44
- Nyt om "Trabjerg-slægten" s. 44-46
- Brugte mikrokort s. 46-47
- Kildeindtastninger s. 47-48
- Kiilerich s. 48
- Småstykker s. 48-49

Redaktion, ekspedition og betaling

- Anton Blaabjerg, ansv. red., Fredensgade 38, 8800 Viborg ☎ 86 61 04 36.

- Birgit Øskov, eksp., Rolighedsvej 56, 9400 Nørresundby ☎ 98 17 63 76, modtager senest 15.5. og 15.11. programmer, artikler samt besked om antal og abonnementsmåde for det kommende nummer.

Ønskes bladet tilsendt samlet, oplyses antal, og ønskes det tilsendt hvert enkelt medlem, indsendes kuverter (selvklæbende, A5 med endelukning, B-mærkede, frankerede med 4,75 kr., adresserede og afsenderstemplede).

- Ole Bech Knudsen, kass., Jyllands Allé 2, 3.tv., 8000 Århus C ☎ 86 11 55 47, modtager ligeledes senest 15.5. og 15.11. foreningernes betaling (se nedenfor) på **SLÆGTENS giro 0 94 55 87**. - Privatabonnement opkræves een gang årligt (giro vedlagt januar-nummeret), betales senest 1.2.; efterfølgende opkrævning pålægges 10 kr.

Priser

- Abonnement til alle medlemmer i SSFs foreninger **stadig blot** 4,50 kr. pr. nr. + forsendelse 35 kr.

- Privat årsabonnement (2 numre, incl. forsendelse) 50 kr. - Abonnenter bosat i udlandet (også Norden), der benytter giro til betaling, dog 65 kr. + forsendelse. - Løssalg af nyeste nr. 25 kr. + forsendelse. - Ældre numre (nr. 8-11) 10 kr. pr. stk. + forsendelse.

Aktiviteter

1. februar

Sidste frist for indsendelse af indlæg til **HVEM FORSKER HVAD**, se herom s. ....

9. marts

Temadag i Århus med emnet "*Slægtshistorie i Sønderjylland*", se s. 29.

30. marts

Slægtsforskertræf i Kolding, se s. 29.

27. april

SSFs årsmøde 1996 et sted i Odense.

15. maj

Sidste frist for indsendelser til **SLÆGTEN**, nr. 14.

31. maj-2. juni

Nordisk Konference for Slægtsforskning og Edb på Schæffergården ved København, se s. 30.

1. juli

SLÆGTEN nr. 14 udkommer, og fra samme dato kan der indsendes tilmeldelser til SSFs weekendkursus på Snoghøj Folkehøjskole.

11.-13. oktober

SSFs weekendkursus på Snoghøj Folkehøjskole.

Nyt fra SSF

Ved det sidste årsmøde i foråret 1995 blev det som bekendt besluttet at nedsætte et udvalg, der skulle udarbejde et sæt forbedrede vedtægter for SSF - vedtægter som alle SSFs medlemsforeninger kunne slutte op om. Ved afstemning på årsmødet fandt man frem til de foreninger, der skulle stille repræsentanter til dette udvalg - nemlig Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie (repræsenteret ved Finn Andersen), Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn (repræsenteret ved Robert Oest-Larsen), Slægtshistorisk Forening Odense (repræsenteret ved Jytte Skaaning) samt Slægtshistorisk Forening Århus (repræsenteret ved Bente Klercke Rasmussen). Endvidere skulle SSFs bestyrelse stille med tre repræsentanter. Bestyrelsen vedtog at lade sig repræsentere ved Per Andersen (Slægtshistorisk Forening for Hjørring), Ulla Nørskov (Silkeborg Slægtshistoriske Forening) og Birgit Flemming Larsen (SSFs formand).

Udvalget er godt i gang med den opgave, det har fået mandat til at løse. Det er imidlertid uhyre vigtigt, at medlemsforeningerne kommer frem med synspunkter omkring SSFs vedtægter, ikke mindst formålsparagraffen, for kun på den måde kan udvalget finde frem til den bedst mulige løsning. Udover de forslag og tilkendegivelser der kom frem på selve årsmødet, er det til dato kun Slægtshistorisk Selskab for Østsjælland og Slægtshistorisk forening for Sydsjælland, der har fulgt opfordringen om at fremkomme med forslag til det arbejdende udvalg. Men flere kan nå at komme.

I oktober måned afholdt SSF sit årlige weekendkursus på Snoghøj Folkehøjskole. Denne gang under temaet SLÆGTSFORSKEREN OG ARKIVARBEJDET. Også i 1996 vil der blive afholdt kursus på Snoghøj, men det er endnu for tidligt at sige noget om indholdet.

Deltagerne i 1995 vil automatisk få tilsendt program for 1996, ligesom alle interesserede kan få tilsendt et program ved henvendelse til kursusledelsen. Derudover vil Snoghøjprogrammet naturligvis også blive sendt ud med SLÆGTEN i juli måned.

Her skal endnu engang opfordres til at komme med forslag og idéer til, hvad SSF kan gøre for sine medlemmer, samtidig med at alle ønskes en god og udbytterig sæson.

Birgit Flemming Larsen

Tak til Helle Villesen

En epoke er slut. Et mangeårigt og uegenlystigt arbejde er ophørt. Gennem en årrække har Helle Villesen været primus motor i den store opgave det har været en gang om året at få HVEM FORSKER HVAD på gaden. Med det sidste nummer, der udkom her i 1995, har Helle Villesen definitivt sagt farvel. Fra Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger skal lyde en velment og hjertelig tak for de mange års slid, samtidig med at vi ønsker Helle Villesen alt godt i fremtiden.

BFL

Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger (SSF)s weekendkursus 1995

Kurset blev afviklet i weekenden 13.-15. oktober på Snoghøj Folkehøjskole efter det sædvanlige mønster med knap 100 deltagere. Af de programsatte 6 foredrag måtte kultursociolog Hanne Willerts foredrag *Hvad har min slægts historie med lokalhistorie at skaffe?* udgå. Med kort varsel måtte Johnny Wøllekær, arkivar ved Stadsarkivet i Odense, træde til med sit foredrag *Slægtshistorie og Lokalhistorie*, en inspirerende gennemgang af slægtsforskerens mange muligheder for at finde stof på et stads- eller lokalhistorisk arkiv.

Også denne gang fik deltagerne udleveret et litteraturhæfte - godt 6 siders litteratur, hvoraf den væsentligste del kunne studeres nærmere i kursets Spørgcentral.

Til glæde for de mange, der ikke kunne deltage i kurset, bringes her de allerfleste af litteraturhæftets titler.

Til sit foredrag om kildekritik/historisk metode eller teknik - *Men er det nu også rigtigt?* - havde Knud Prange, leder af Lokalhistorisk Afdeling, Københavns Universitet, lavet flg. kommenterede litteraturliste:

I almindelighed:

- Kr. Erslev: Historisk teknik. Den historiske undersøgelse fremstillet i sine grundlinier, 1911 (adskillige senere optryk). - Det er det klassiske værk, som stadig bruges på universiteterne. Det er let at læse og godt at få forstand af.
- H.P. Clausen: *Hvad er historie?* 1963 - Et fortrinligt oversigtværk med en god indføring i alle relevante problemer.
- Gunnar Sandfeld: *Erindring og udforskning*. Bidrag til en metodisk vejledning for lokalhistorikere, 1974. - En ret kort, men fortrinlig og morsom redegørelse skrevet af en særdeles kyndig mand.

- Georg Hansen: *Grundtræk af en historisk metode*, 1963. - G.H. var speciel som forsker, og ikke alle er begejstrede for denne bog. Jeg synes, den er god og vedkommende.

- Benito Scocozza: *Om historie*. En introduktionsbog, 1982. - Et marxistisk bud på historisk metode og teori - måske ikke så aktuel efter murens fald.

- Bent Raymond Jørgensen: *Etablering af en dansk historiografisk forskningstradition 1975-1985*. *Historisk Tidsskrift* bd.94, hæfte 2, 1994, s.225-60. - Nyttig oversigt med mange henvisninger.

- Knud Prange: *Lokal Historie - en håndbog*, 1989. - Specielt kapitlet: *Om at arbejde med kritik og metode*.

Specielt:

- Jens Henrik Olsen: *Historiens fortolkere*. Grundrids af europæisk historietæknings udvikling, 1979.

- Fridlev Skrubbeltrang: *Nogle kilder til ældre dansk Landbrugsstatistik*. *Historisk Tidsskrift* 11.rk., bd.1, 1944-46, s.245-86.

- Gode eksempler på, hvor forsigtig man skal være, når man tolker kilderne.

- Marianne Zenius: *Genremaleri og virkelighed*. En kildekritisk analyse over billeder af Dalsgaard, Exner og Vermehren, 1976. - En morsom undersøgelse af genremalerierne værdi som kilde.

- Kristof K. Kristiansen og Tinne Wammen: *"History Workshop"*. Om et forsøg på at gøre historie til fælleseje. *Fortid og Nutid* bd. 28, 1979-80, s.411-24.

- Esben Kjeldbæk: *Sabotørinterviews som "Oral History"*. Fortælling. *Erindring*. Gyldighed. *Historisk Tidsskrift* 1988:2, s. 313-42.

Ole Degn, arkivar, Landsarkivet for Nørrejylland, havde ved sit foredrag *Byboernes økonomiske og sociale forhold ca. 1550-1950* gjort opmærksom på flg. litteratur:

- Dansk socialhistorie, bd.3-7, 1979-82.
- Ole Degn: Ribe 1500-1950 (Scandinavian Atlas of Historic Towns, 3, 1983).
- Poul Tuxen: Stege 1500-1950 (Scandinavian Atlas of Historic Towns, 5, 1987).
- Marie Bach, Ole Degn og Poul Strømstad: Køge 1500-1950 (Scandinavian Atlas of Historic Towns, 7, 1993).
- Ole Degn: Rig og fattig i Ribe. Økonomiske og sociale forhold i Ribe-samfundet 1560-1660, bd.1-2, 1981.
- Henrik Fangel: Haderslev bys historie 1800-1945, bd.1, 1975.
- Bent Hansen: Frederikshavn i stilstand og fremgang 1818-1968, 1968.
- Helge Nielsen (red.): Køge bys historie 1288-1988, bd.1-2, 1985-88.
- Hans Chr. Johansen: Næring og bystyre. Odense 1700-1789, 1983.

Carsten Porskrog Rasmussen, lektor, Århus Universitet, havde ved foredraget *Landbefolkningen før 1700* - foruden en række kildeudgaver, jfr. SLÆGTENS Slægtsforskere: *Lad os hige og søge i bøgerne!*, 3. udg., 1994, nr. 61-63 og 382-85, samt *Koldinghus Lensregnskab 1610-11*, udg. af Birgitte Dedenroth-Schou, 1984 - nævnt flg. fremstillinger:

- Fridlev Skrubbeltrang: Det danske landbosamfund 1500-1800, 1978.
- Claus Bjørn m.fl. (red.): Det danske landbrugs historie, bd.2 af Karl-Erik Frandsen og Lotte Dombrowski, 1988.
- Herremand og fæstebonde, 1942.

Foredraget *Slægtshistorie og Lokalhistorie* ved Johnny Wøllekær, arkivar, Stadsarkivet i Odense, var forsynet med flg. litteratur:

- Per Boje (red.): Folkestyre i by og land. Danske kommuner gennem 150 år, 1991.

- Gunnar Bo Clausen: Lokalhistoriske arkiver. Arkivserien nr.6, Landsarkivet for Fyn, 1978.
- Charlotte S.H. Jensen: Arkivets takt og tone. SLA 1993.
- Harald Jørgensen: Lokaladministration i Danmark, 1985.
- Jan Kanstrup og Steen Ousager: Kommunal opgaveløsning 1842-1970, 1990.
- Prange: Lokal Historie ..., se ovenfor.
- Poul Sverrild (red.): Folkets arkiver. Sammenslutningen af Lokalhistoriske Arkiver 1949-1989, SLA 1989.
- Poul Thestrup: Brug sognekommunearkiverne! Arkivserien nr. 21, Landsarkivet for Fyn, 1983.
- Arkivvejviser 1995. Udg. af Sammenslutningen af Lokalarkiver (SLA).

Paul G. Ørberg, tidl. arkivar ved Landsarkivet for Nørrejylland, holdt foredraget *Retsbetjentarkiver* bilagt flg. litteratur:

- Niels H. Frandsen: Dansegilde og mordbrand, DHF 1995.
- Poul Johs. Jørgensen: Dansk retshistorie, 2. udg. 1947 (senere oplag).
- Stig Iuul: Lov og ret i Danmark. Statsradiofoniens grundbøger, 1942.
- Paul G. Ørberg: Fra jernbyrd til retsplejelov. Kilder til dansk retshistorie, 1962.
- Ditlev Tamm og Jens Chr. V. Johansen: Kongens ting, byens ting og bondens ting - studier i det danske retssystem. *Fortid og Nutid* 1992:2.
- Christian den Femtes Danske Lov, ved Stig Iuul, 1949.
- N.H. Frandsen: Foreningshistorie og retsbetjentarkiver. Arkivernes informationsserie, 1991.
- Birgit Løgstrup: Dommer og administrator, 1982.
- Harald Jørgensen: Lokaladministrationen i Danmark, 1985.
- Harald Jørgensen: Retsbetjentarkivernes betydning for den personalhistoriske

forskning. *Personalhistorisk Tidsskrift* 1978:1.

- Erik Westerby: Skarnskvinden Anna Maria, 1937.
- Poul Verner Christiansen: En østjysk landsbys rødder. Gedings historie indtil 1850, 1992.
- Poul Verner Christiansen: En østhimmerlandsk Winther-slægt i det 17. årh. *Personalhistorisk Tidsskrift* 1989:1.
- Breve til og fra Christian Winther, udg. af Morten Borup, bd.1-4, 1974.

Margit Mogensen, arkivar ved Rigsarkivet, havde ladet sit foredrag *Ærbødigst fra Jensen. Rigsarkivets mange muligheder for slægtsforskeren* bilægge med bl.a. flg. litteratur ud over Rigsarkivets trykte guider, se

SLÆGTENS Slægtsforskere: *Lad os hige og søge i bøgerne!*, 3. udg., 1994, nr. 34:

- Frank Jørgensen og Morten Westrup: Dansk centraladministration i tiden indtil 1848, DHF 1982.
- Niels Petersen: Kultusministeriet. Organisation og arkiv, Rigsarkivet 1984.
- Aage Rasch: Staten og kunstnerne, 1968.
- Grethe Ilsøe: Den enkelte og forvaltningen. Karl Peder Pederse, Grethe Ilsøe og Ditlev Tamm (red.): På given foranledning. En antologi om dansk forvaltningskultur, 1995, s.149-68.
- Birgit Løgstrup: Fra supplik til ombudsmandsklage. Om borgernes forsøg på at råbe myndighederne op. I sidstnævnte værk s.169-80.
- Claus Bjørn: Bonde, Herremand, Konge. Bonden i 1700-tallets Danmark, 1981.

SSFs bestyrelse og medlemsforeninger

- Birgit Flemming Larsen, fmd, Klostermarken 13, 9000 Aalborg.
- Hans H. Worsøe, næstfmd., Tækkerløkke 34 A, 6200 Aabenraa.
- Mikael Horn, kass., Enghavevej 23, 4540 Fårevejle. Giro 146-3969.
- Anton Blaabjerg, sekr., Fredensgade 38, 8800 Viborg.
- Jette Carlsen, Hedevænget 81, 8800 Viborg.
- Per Maack Andersen, rådgiver for gamle og nye foreninger, Christiansgade 24 A, 9800 Hjørring.
- Ulla Nørskov, Solbakkevej 67, 8600 Silkeborg.

SSF, stiftet 23.4.1981, omfatter nu 31 regionale foreninger; her opført i indmeldelsesrækkefølge, samtidigt tilmeldte i alfabetisk orden.

Mærkningen i () betyder: A abonnerer på SLÆGTEN (21 foreninger), B abonnerer på

HVEM FORSKER HVAD (7 foreninger) og C udgiver eget medlemsblad (6 foreninger). S angiver stiftelsesdato og M nyeste kendte medlemstal.

F.01 *Bording Slægts- og Lokalhistorisk Forening* (M 45), Jens Ernst Nielsen, Gedhusvej 17, Munklinde, 7441 Bording ☎ 97 14 54 50.

F.02 *Slægts- og lokalhistorisk Forening for Grindsted og Omegn* (A, M 58), se program.

F.03 *Slægtshistorisk Forening Herning* (S 2.3.1970, M 60), Ingelise Løvenholt Nielsen, Granly 1, 7451 Sunds ☎ 97 14 16 32.

F.04 *Slægtshistorisk Forening for Hjørring og Omegn* (S 15.2.1979, A, M 84), se program.

- F.06 *Morsø Slægtshistoriske Forening* (S 12.12.1978, M 65), Jakob Albrechtsen, Rørsangervej 37, 7900 Nykøbing M. ☎ 97 72 48 54.
- F.07 *Slægtshistorisk Forening Odense* (A, S 26.1.1971, M 143), se program.
- F.08 *Slægts- og Egnshistorisk Forening i Randers* (A, S 1970-71, M 81), se program.
- F.09 *Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn* (C, M 432), Jørgen Aasberg, Mac Donald Allé 15, 2750 Ballerup ☎ 44 97 01 71.
- F.10 *Trekantområdets Slægtshistoriske Forening* (Fredericia) (A, S 21.10.1974, M 63), se program.
- F.11 *Slægtshistorisk Forening Vestsjælland* (AC, M 119), se program.
- F.12 *Slægtshistorisk Forening for Viborg og Omegn* (AB, S 3.12.1975, M 230), se program.
- F.13 *Slægtshistorisk Forening Århus* (AB, S 1.4.1957, M 157), se program.
- F.14 *Slægtshistorisk Forening Sønderjylland* (B, M 130), Jørgen Wangel, Mosevang 29, Ulkebøl, 6400 Sønderborg ☎ 74 42 75 33.
- F.15 *Slægtshistorisk Forening for Aalborg-egnen* (AB, S 16.3.1976, M 320), se program.
- F.16 *Egns- og Slægtshistorisk Forening Holstebro* (A, S 4.4.1977, M 43), se program.
- F.18 *Sæby kommunes historiske forening* (M 286), Jørgen Bruun Nielsen, Karmisholtvej 20, Skæve, 9352 Dybvad ☎ 98 86 90 05.
- F.19 *Slægtshistorisk Forening for Bølling og Nr. Horne herreder*, Tarm (AB, M 27), se program.
- F.20 *Haderslev Slægtsforsknings Forening* (A, M 85), se program.
- F.21 *Sydvestjysk Egns- og Slægtshistorisk Forening* (M 178), Esbjerg, Jørgen Dieckmann Rasmussen, Byhist. Arkiv, Torvegade 47, 6700 Esbjerg ☎ 75 18 18 55.
- F.22 *Slægtshistorisk Forening Korsør* (AB, M 20), se program.
- F.23 *Slægts- og Lokalhistorisk Forening Frederikshavn* (M 85), Casper S. Thomsen, Vestergade 54, 9900 Frederikshavn ☎ 98 42 60 75.
- F.24 *Roskildeegnens Selskab for Genealogi og Personalhistorie* (AC, M 45), se program.
- F.25 *Slægtshistorisk Forening for Sydsjælland*, Næstved (A, M 66), se program.
- F.26 *Koldinghus Forening for Slægtsforskere* (C, M 54), Irene Lindbæk, Chr. Winthersvej 17, 6000 Kolding ☎ 75 52 52 10.
- F.27 *Slægtshistorisk Selskab for Østsjælland*, Køge (AC, S. 20.3.1991 M 84), se program.
- F.29 *Slægtsforskere i Silkeborg* (A, S ..3.1993, M 35), se program.
- F.30 *Amager Slægtshistoriske Forening* (A, S 13.9.1993, M 34), se program.

F.31 *Ry Slægtshistoriske Forening* (AB, S 1993, M 16), se program.

F.32 *Sydkystens Slægtshistoriske Forening* (S 24.2.1994, M 40), Jørgen Seide Petersen, Gersagerparken 121, 1.tv., 2670 Greve ☎ 43 69 19 05.

F.33 *Slægtshistorisk forening for Brønder-slev-egnen* (A, S ..10.1992, M 51), se program.

F.34 *Hvidovre Slægtsforskere* (AB, S 1.8. 1993, M 16), se program.

Desuden 2 landsdækkende foreninger:

F.28 *Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie* (S 22.9.1879, M 1.085), Finn Andersen, Grysgårdsvej 2, 2400 København NV ☎ 31 86 86 31. - Hovedopgave: Udgivelse af PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT.

F.35 *Slægtsforeningen Barfod-Barfoed* (C, S maj 1952, M 80), Jørgen H.P. Barfod, Ved Fortunen 10 A, 2800 Lyngby ☎ 45 87 22 54.

Programmer for de på SLÆGTEN abonnerende 21 regionale foreninger.

- Foredrag mærket (FU) afholdes i samarbejde med lokalafdelingerne af Folkeuniversitetet.

Slægts- og lokalhistorisk Forening for Grindsted og Omegn

Onsdag 17. januar

Vi mødes på "Karensminde" i Morsbøl. Kristian Mundbjerg fortæller og viser rundt. Derefter samles vi i kaffestuen, hvor vi drikker kaffe, og eventuelle spørgsmål kan drøftes.

Onsdag 14. februar - Grindsted Bibliotek!

Irene Hellvik, museumsinspektør i Ølgod: Natmandsfolk og rakkere. Myndighedernes forhold til disse.

Onsdag 20. marts - Grindsted Bibliotek!

Generalforsamling på Grindsted bibliotek. Efter kaffen hilser vi på vores nye museumsinspektør.

Onsdag 19. juni kl. 18 ved Sdr. Omme Kro

Vi mødes i private biler på kroens parkeringsplads. Aftal selv samkørsel. Gunnar

Mølgaard viser vej. Først gør vi ophold ved "Clasonsborg" for at se parken. Derefter tager vi til Hesselvig Plantage ved Skarrild, hvor Leander Nielsen fra Skarrild Museum fortæller om de genopbyggede tjæreovne. Samme sted drikkes den medbragte kaffe.

Tid og sted

Ordinære møder kl. 19.30 - Fri adgang for medlemmer. Ikke-medlemmer 20 kr. Alle er velkommen. Kaffe 15 kr.

Kontingent

80 kr. - par 120 kr.

Kursusvirksomhed

Øvelser i gotisk skriftlæsning 1 v/ Gunnar Mølgaard - startede 12. oktober.

Øvelser i gotisk skriftlæsning 2 v/ Jens Erik Starup - startede 19. oktober.

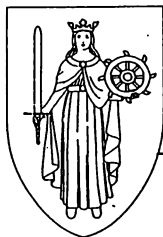
- Begge hold er godt i gang!

Bestyrelsen

- Erik Frandsen, fmd., Kærvej 11, 7200 Grindsted ☎ 75 32 17 06.
- Bodil Stubdrup, næstfmd., Birkevangen 3,

7200 Grindsted ☎ 75 32 09 00.

- Gunnar Mølgaard Christensen, kass., Holdgårdsvej 26, 7260 Sdr. Omme ☎ 75 34 19 05.

Slægtshistorisk Forening for Hjørring og Omegn

Tirsdag 9. januar

Generalforsamling. Dagsorden vedlagt.

Efter generalforsamlingen fortæller tidligere bestyrelsesmedlem Karen Svarre om, hvad 14 års slægtsforskning har givet hende af oplevelser og resultater.

Tirsdag 13. februar

Samarbejdsaften til fri rådighed for medlemmerne.

Tirsdag 27. februar (FU)

Harald Jørgensen, fhv. landsarkivar, København: Hvad en gammel kirkebog kan fortælle.

Kirkebøgerne før 1814 var ikke som de senere med fortrykte sider og afsnit. Derfor er de vidt forskellige, både i størrelse og indhold. Præsterne kunne skrive lidt eller meget, som de nu havde lyst. Nogle indførsler er meget nøgterne og kortfattede, andre rene guldgruber, da de er meget omfattende, f.eks. ved begravelser hele biografier. Men også hændelser i og udenfor sognet, nye love og forordninger, præstens løn og tiende, vejret i høsttiden osv. Alt sammen indført i sognets kirkebog: Præsten til erindring - os til oplysning!

Tirsdag 12. marts (FU)

Henrik Vedel-Smith, arkivar ved Erhvervs-

arkivet i Århus: Erhvervsarkivet og slægtsforskeren.

Landhusholdningsselskabet, kreditforeninger og forsikringsselskaber er blandt de organisationer og virksomheder, hvis arkiver findes på Erhvervsarkivet. Specielt fra Hjørring haves Chr. H. Nielsens store købmandsarkiv. Oversigten over Erhvervsarkivets indhold vil rette sig mod den slægtshistorisk interesserede og blive belyst med lokale eksempler.

Tirsdag 26. marts

Aftenekskursion til Tårs Kirke.

Sognepræst Kirsten Munkholt fortæller om kirkens historie og inventar. Efter rundvisningen er der lejlighed til at drikke medbragt kaffe i præstegårdens konfirmandstue, Vrejlev Klostervej 33, hvor også billeder fra den nyligt afsluttede restaurering af kirken vil kunne ses.

Tirsdag 9. april

Poul Fjeldgård, Politihistorisk Museum, København: Forbrydelse og straf.

Om forfædrenes forseelser og samfundets reaktioner fra middelalderen og frem mod vor tid. - Mødet kan også give anledning til at fortælle personlige erindringer, idet foredragsholderen er tidligere KZ-fange.

Tid og sted

Alm. møder kl. 19.30 i Rådshuskælderen. Ekskursionen til Tårs Kirke kl.19.30 ved kirkens indgang. Kørelighed arrangeres via Asger Bruun. Husk kaffe og brød til møderne.

Kontingent

95 kr.

OBS

Torsdag den 7. marts kl. 19.30 arrangerer Vendsyssel historiske Museum og Kirkeligt Samfund foredrag om mormonudvandringen fra Vendsyssel til USA i forrige århundrede ved museumsinspektør Henrik Bredmose Simonsen. Mødet finder sted i Torvet 4, og der er gratis adgang for alle.

Kursusvirksomhed

Finn Jelstrup: *Kursus i slægtsforskning og edb* - opfølgingsdag på efterårets weekend-

kursus i BK.5, lørdag 10. februar kl.10-16 i FOFs lokaler, Østergade i Hjørring; nærmere oplysninger hos læreren ☎ 98 14 44 96.

Per Maack Andersen: *Gotisk skriftlæsning for begyndere*, under FOF Hjørring i Kulturhuset, Vestre Skole fra 15. januar kl. 19.30; nærmere oplysninger hos læreren.

Bestyrelsen

- Per Maack Andersen, fmd., Christiansgade 24A, 9800 Hjørring ☎ 98 92 70 75.
- Asger Bruun, sekr., Pileurtvej 1, 9800 Hjørring ☎ 98 91 19 84.
- Anna Grethe Christensen, kass., Bellisvej 10, 9800 Hjørring ☎ 98 92 49 22.
- Ole Søltøft, Korshøjvænget 8, Bjergby, 9800 Hjørring ☎ 98 97 13 31.
- Per Gade Mortensen, Løkkensvej 347, Gjurup, 9800 Hjørring ☎ 98 90 13 47.

Slægthistorisk Forening Odense

Fredag 26. januar

Foreningens 25 års jubilæum fejres i Sct. Knuds kirkesal med følgende arrangement:
Kl. 15.00-16.00 Knud J.V. Jespersen, lektor ved Odense Universitet, kgl. ordenshistorio-
graf: Causeri om "slægtsforskning på topniveau".

Kl. 16.00-17.00 Reception og præsentation af "Odenseanernes aner" (slægtstavler fra udstillingen "Rod i Odense").

Kl. 17.00-18.00 Slægtsforskertræf.

Kl. 18.00-19.00 Spisepause (mad medbringes - drikkevarer kan købes til rimelige priser).

kl. 19.00-20.30 Generalforsamling.

kl. 20.30-21.00 Kaffe.

kl. 21.00-22.00 Slægtsforskertræf (fortsat).

Udstilling af forskellige slægtstavler og plancherne fra "Rod i Odense". Hvis du har lyst, så medbring PC og vis, hvordan du arbejder med edb i slægtsforskning.

Onsdag 28. februar

Torben G. Rasmussen, arkitekt og filatelist,

Odense: Odense posthistorie. Mødested: Møntergården i Overgade, hvor der er lejlighed til at se Odense Frimærkeklubs jubilæumsudstilling (vises i Møntergården fra 18. februar til 14. april 1996).

Onsdag 27. marts

Johnny Wøllekær, arkivar, Stadsarkivet i Odense: Da Maren kom på fattiggården.

En gennemgang af fattigvæsenets udvikling fra middelalderen og op til vore dage og dets bygninger.

Onsdag 24. april

Gregers Hvidkjær, vagtmester, Landsarkivet for Fyn: Lægdsrullernes historie ca. 1788-1900 og arbejdet med dem.

Onsdag 22. maj

Udflugt til fattiggården og arbejdsanstalten Viebæltegård i Svendborg, hvor museumschef Henrik Jansen viser rundt. Kaffe/the medbringes. Øl/vand kan købes. Der kan evt. aftales fælles transport. Mødetid kl. 19.30 i Viebæltegård.

Tid og sted

Alm. møder kl. 19.15 i Sct. Knuds kirkesal, Klosterbakken (undtagen Møntergården 28. februar). Kaffe/the medbringes eller købes.

Kontingent

100 kr.

Bestyrelsen

- Jytte Skaaning, fmd., Vinkældervej 6 A, 5000 Odense C ☎ 66 14 88 77.
- Finn Grandt-Nielsen, næstfmd., Stavrevej 27, Måle, 5300 Kerterminde ☎ 65 34 24 30.
- Paul Madsen, sekr., Vissenbjergvej 6, 5230 Odense M ☎ 66 13 98 12.
- Børge Jørgensen, kass., Hjallesøvej 167, 5230 Odense M ☎ 66 14 78 98.
- Sonja Hjelm Pedersen, Toppen 10, 5270 Odense N ☎ 66 18 07 04.
- Jytte Fauerby, J.L. Heibergs Vej 97, 5230 Odense M ☎ 66 80 02.

Slægts- og Egnshistorisk Forening i Randers

Tirsdag 9. januar

Ordinær generalforsamling - se den udsendte dagsorden.

Efter generalforsamlingen viser arkivleder Peter Østergaard, Mellerup, sit lysbilledforedrag om Støvringgaards historie.

Tirsdag 23. januar

Knud Spangsø besvarer spørgsmål om edb. Almene spørgsmål om slægtsforskning er også velkomne.

Tirsdag 20. februar (FU)

Gerda Bonderup, lektor, dr.phil., Århus: Landsbyfællesskab.

Indtil slutningen af 1700-årene var lands-

byfællesskabet en naturlig og nødvendig del af hverdagen. Markarbejde, bygning af huse, reparation af veje og meget andet var nogle af de ting, der forsvandt efterhånden, som flere blev selvejere, og mange gårde blev udflyttet fra landsbyerne. Hvorimod samhørigheden i landsbyen har været - og mange steder - endnu lever og trives.

Mandag 25. marts (FU)

Foreningens 25 års fødselsdag.

Troels Dahlerup, professor, Århus: Et sjællandsk landsogn og dets beboere omkring midten af 1600-tallet.

Sted: Helligaandshusets sal.

Nærmere program udsendes senere.

Tirsdag 9. april (FU)

Finn Andersen, ekspeditionssekretær, København: Hvorfra - hvorhen?

Arbejder man med anetavler, spørger man ofte, hvorfra en person eller en familie mon kom, og arbejder man med efterslægten, spørger man ofte, hvorhen en person eller en familie mon rejste. I foredraget fortælles om arkivalier, som registrerer folk, der rejste fra et sted til et andet, og med hovedvægten lagt på kilder, som sjældent bruges, f.eks. pasprotokoller over rejsende etc.

Tirsdag 23. april kl. 19.00.

Aftendflugt til "Kejsergården", Kulturhistorisk Museums afdeling ved Laksetorvet. Tilmelding: Senest 9. april til Einar Sorrow. - Mødested: Indgangen kl. 19. - Entree: 20 kr. pr. deltager.

Tid og sted

Kl. 19.30 i Kulturhuset, Stemannsgade 2, Randers - lokale 3. Ved FU-foredrag er alle velkomne.

Kontingent

100 kr.

Bestyrelsen

- Laust Chr. Larsen, fmd., Himmelbovej 67, 8900 Randers ☎ 86 43 09 51.
- Herman Hedegaard Nielsen, kass., Voldum Rudvej 88, 8370 Hadsten ☎ 86 49 10 65.
- Niels Røgild, Klintevej 7, 8900 Randers ☎ 86 43 66 51.
- Karl Erik Jensen, sekr., Præstegårdsvej 1, Ø. Velling, 8900 Randers ☎ 86 46 70 08.
- Einar Sorrow, Sæbyvej 1, 8900 Randers ☎ 86 43 37 06.

Trekantområdets Slægtshistoriske Forening

Mandag 8. januar

Henrik Fode, overarkivar, mag.art., Århus: Lokalhistoriske kilder.

Mandag 12. februar (FU)

Ole Degn, arkivar, dr.phil., Viborg: Registre og samlinger på Landsarkivet i Viborg.

Mandag 11. marts

Generalforsamling efterfulgt af medlemmernes fortællinger og eksempler fra eget arbejde.

Mandag 15. april (FU)

Erik Kann, genealog, Virum: Fæster og fæstebreve.

Kontingent

100 kr., par 150 kr., gæstebillet 25 kr.

Bestyrelsen

- Bent Askjær, fmd., Hybenvænget 26, 6000 Kolding ☎ 75 52 92 80.
- Gudmund Bornemann Madsen, næstfmd., Dronningensgade 33, 7000 Fredericia ☎ 75 92 73 04.
- Birgit Lassen, kass., Fruetoften 4, Brøndsted, 7000 Fredericia ☎ 75 86 67 15.
- Evald Andersen, sekr., Hvedevej 8, 5500 Middelfart ☎ 64 41 53 99.
- Doris Andersen, bibl., Agerledet 47, 7000 Fredericia ☎ 75 94 38 12.

Tid og sted

Kl. 19.30 på Depotgården, Lollandsgade 2-4, lokale 35, Fredericia.

Mandag 29. januar kl. 19 på Slagelse Bibliotek.

Ole G. Nielsen: Sørgmuntre gravmonument.

Der fortælles om de sjove og mærkelige indskrifter (lapidarer), som kan findes på gravsten rundt omkring i landet.

Mandag 26. februar kl. 19 på Holbæk Vandrerhjem.

Generalforsamling og bogauktion.

Blandt bøgerne vil være: *Dansk biografisk Haandleksikon* i 3 bd. (1920), *Mit navn er Jensen* (1988), *Fra det gamle Bogense* (1967), samt 11 årgange af *Personalhistorisk Tidsskrift*. - Liste over bøger, som ønskes solgt på auktionen, sendes til formanden inden 10. februar. Katalog over bøgerne kan herefter rekvireres ved at sende en frankeret svarkuvert.

Mandag 18. marts kl. 19 på Tølløse Bibliotek.

Lokalhistorisk Arkiv i Tølløse danner rammen om dette møde, hvorved Poul Brodersen m.fl. fortæller om arkivet, og hvad der forefindes af arkivalier.

Tirsdag 26. marts kl. 19 på Slagelse Bibliotek

Jens Jørgensen: H.C. Andersen - Kongesøn eller ej.

Borgmester Jens Jørgensen har skrevet bogen *H. C. Andersen - en sand myte* (1987).

Onsdag 17 April kl. 19 i Mormonkirkens Slægtshistoriske Center, København.

Forårsudflugt til mormonerens arkiv på Frederiksberg - Priorvej 12.

A.-M. Krogh-Thomsen vil først fortælle om, hvilke arkivalier og hjælpemidler arkivet råder over; derefter er der mulighed for selv at søge på diverse mikrokort og databaser. Da deltagerantallet er begrænset til 12, er der tilmelding, og fristen for denne er 1. april - eller indtil der er fyldt op.

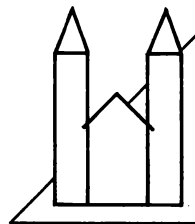
Bestyrelsen

- Mikael Horn, formand, Enghavevej 23, 4540 Fårevejle ☎ 59 65 54 10.
- Inge Seiergaard, kasserer, Ligustervej 9, 4340 Tølløse ☎ 53 48 94 61.
- Helen Jørgensen, sekretær, Enghavevej 16, 4200 Slagelse ☎ 53 53 26 13.
- Karin Sørensen, Gammelgang 20, 4293 Dianalund ☎ 53 56 00 69.
- Bente og Poul Brodersen, Sejergårdsvej 1, 4340 Tølløse ☎ 59 18 61 48.
- Else Bonde Drejø, Skørpingevej 3, Gerlev, 4200 Slagelse ☎ 53 58 45 10.

SLÆGTSHISTORISK FORENING FOR VIBORG OG OMEGN

Torsdag 1. februar

Generalforsamling, dagsorden i følge vedtægterne.

Generalforsamlingen afholdes 19.30 i Stiftsmuseets Skolestue, Hjultorvet 4. Herefter vil arkivleder Jesper Hjerminde fortælle og vise rundt på Lokalhistorisk Arkiv for Viborg Kommune, der har til huse på 1. sal. Efter kaffen vises en af de gamle film om Viborg.

Torsdag 22. februar (FU)

Esben Graugaard, cand.mag., museumsinspektør, Holstebro Museum: Gravminder fortæller kultur- og personalhistorie.

Med udgangspunkt i loven om registrering af bevaringsværdige gravminder på vore kirkegårde fortælles om disse kulturhistoriske minders værdi som kilder til "den nære historie", eksempelvis slægtshistorie. Gennem fortrinsvis vestjyske eksempler berettes om stilarter, materialer, inskriptioner og bondekulturens syn på døden. Alt sammen i et lokal- og personalhistorisk perspektiv.

Mandag 11. marts

Forskeraften på Landsarkivet kl. 19-22 (tilmelding og betaling senest 22. februar).

Læsesalen er åben for lån som i dagtimerne, så med lidt hjælp fra de øvrige medlemmer eller arkivpersonalet er der denne aften gode muligheder for at forsøge sig lidt i nye arkivgrupper. Arrangementet afholdes sammen med de slægtshistoriske foreninger i Aalborg og Silkeborg, hvorfor der er et be-

grænset antal pladser. Prisen pr. person er 40 kr., der betales til Anton eller Peter senest 22. februar sammen med evt. aflevering af bestillingssedler på arkivalier.

Torsdag 14. marts (FU)

Svend Jacobsen, Hellerup: Tingbøger.

I mange landsogne findes der først kirkebøger fra efter år 1700. Tingbøgerne, der ofte rækker betydeligt længere tilbage i tid, bliver derfor en meget værdifuld kilde til også at føre bondeslægter langt tilbage. Foredraget koncentrerer sig om de gamle 1600-tals tingbøger og med et omfattende eksempelmateriale vise deres betydning for slægtsforskningen.

Torsdag 18. april (FU)

Bertil Larsen, historiker, Den Møllehistoriske Samling, Viby: Mølleren og hans hus.

Foredraget indledes med en gennemgang af den privatmuseale institution *Den Møllehistoriske Samling* samt en gennemgang af mølleriets udvikling. Mølleriets betydning som et privilegeret erhverv og mølleres status i lokalsamfundet krydres med anekdoter og overleveringer om møllefaget. Bevaringstilstanden og mulighederne for møllerne i og omkring Viborg berøres. Der sluttes med et kort lysbilledprogram.

Lørdag 11. maj

Udflugt.

Mellem Rødkærsgade og Bjerringbro ligger Vindum Kirke og Vindumovergaard, hvor vi mødes på gårdspladsen klokken 13.30.

Her fortæller ejeren, Hans de Neergaard, om gårdens lange historie. Vi går derefter over til kirken, hvor Adam Leopold beretter om kirkens historie. Der er mulighed for at se kirken og tårnrummet, hvor der står kister med tidligere ejere af Vindumovergaard. Turen afsluttes med kaffe på en kro.

Tid og sted

Aftenmøder kl. 19.30, de alm. møder på Viborg Centralbibliotek, Vesterbrogade 15, den gamle indgang. Entre for ikke-medlemmer: 20 kr.

Kontingent

120 kr. pr. husstand for foredrag, SLÆGTEN og HVEM FORSKER HVAD.

Kursusvirksomhed

Bent Pilgaard: *Edb og slægtsforskning*, in-

struktion i brug af det mest udbredte slægtsforskningsprogram Brothers Keeper 5.2 (DOS-versionen). I LOF-lokalerne på Palæ, Sct. Mathias Gade 78, 16 timer lørdag og søndag 27. og 28. januar kl. 10-16 og lørdag 10. februar kl. 13-17. Yderligere oplysninger hos læreren ☎ 86 67 55 12.

Bestyrelsen

- Peter Kudsk, fmd., Søvej 7 B, 8800 Viborg ☎ 86 60 08 11.
- Anton Blaabjerg, næstfmd., Fredensgade 38, 8800 Viborg ☎ 86 61 04 36.
- Tove Krog, kass., Møllevvej 11 A, 8800 Viborg ☎ 86 67 10 99.
- Lilian Kristensen, sekr., Mågevej 2, Mønsted, 8800 Viborg ☎ 86 64 63 73.
- Magne Juhl, Rævehøjen 2, 8800 Viborg ☎ 86 67 13 15.

Århus

Mandag 8. januar

Generalforsamling, dagsorden i følge vedtægterne.

Efter generalforsamlingen fortæller overarkivar Henrik Fode, Erhvervsarkivet, om arkivets udviklingsplaner.

Mandag 12. februar (FU)

Erik Kann, genealog: Ikke flere kirkebøger - og hvad så?

Vi kender alle situationen - nu er der ikke kirkebøger bevaret længere tilbage. Med udgangspunkt i anden halvdel af 1700-tallet gennemgås i foredraget relevante kilder til slægtsforskning til ca. 1660.

Lørdag 9. marts (FU)

Temadag om slægtshistorie i Sønderjylland med arkivar, dr.phil. Lars N. Henningsen og landsarkivar Hans H. Worsøe. Se separat omtale i dette nummer af SLÆGTEN. - Bemærk tilmelding og deltagegebyr.

Mandag 11. marts (FU)

Paul G. Ørberg, tidl. arkivar ved landsarkivet i Viborg: Kirkebøger.

Danske kirkebøger har deres egen historie, som slet ikke er uden problemer, heller ikke for brugerne. Vi skal følge historien gennem mere end 400 år.

Mandag 15. april (FU)

Lars Otto Kristensen, bibliotekar, Statsbib-

lioteket: Østjyske herregårdsslægter.

Der fortælles om det "Skeel'ske imperium", der i 1600-tallet gik (næsten) fra Grenå til Viborg, Rosenkrantz'erne, der i historiens løb har ejet næsten alle landets herregårde, og som fandt varigt fodfæste på Rosenholm. Fire navne af god, gammel dansk adel, Krag-Juel-Vind-Frijs, forenet på Frijsenborg, Pontoppidan'erne på Constantinsborg og mange andre, af borgerlig såvel som adelig stand.

Foredraget er arrangeret i samarbejde med SLA, Århus Amt.

Mandag 29. april kl. 19 - bemærk tid og sted!

Besøg på Erhvervsarkivet, Vester Alle 12, hvor vi får information om opsætningen af kirkebogskopierne m.v.

Tid og sted

Hvor intet andet er nævnt, foregår møderne kl. 19.30 i selskabslokalerne på Hotel Ansgar, Banegårdsplads 14, Århus. - Alle er velkomne. - Rygning frabedes før kaffen.

Husk, at der ved møderne på Ansgar, kan stilles spørgsmål til "Spørgehjørnet" fra kl. 18.45.

Kontingent

140 kr. omfattende foredragene, SLÆGTEN, og HVEM FORSKER HVAD.

Nyhedsbreve

Manglende *Nyhedsbreve* kan fås hos Ole Bech Knudsen.

Bestyrelsen

- Tove Glud Rasmussen, fmd., Nøddevej 2, 8260 Viby J ☎ 86 14 43 11.

- Bente Klercke Rasmussen, næstfmd., Holbergsgade 23, 1., 8000 Århus C. ☎ 86 13 92 71.

- Ole Bech Knudsen, kass., Jyllands Allé 2, 3.tv., 8000 Århus C. ☎ 86 11 55 47.

- Ib Paikjær Jensen, sekr., Byløkken 25, 8240 Risskov ☎ 86 21 47 47.

- Erik Bjerre Fisker, Bispehavevej 77, 4.tv., 8210 Århus V ☎ 86 15 08 78.

Mandag 8. januar (FU)

Bertil Larsen, historiker: Den møllehistoriske Samling, Viby. Mølleren og hans hus.

Foredraget indledes med en gennemgang af den privatmuseale institution *Den Møllehistoriske Samling* samt en gennemgang af mølleriets udvikling. Mølleriets betydning som et privilegeret erhverv og mølleseres sta-

tus i lokalsamfundet vil blive krydret med anekdoter og overleveringer om møllefaget. Der sluttes med et kort lysbilledprogram.

Mandag 5. februar

Alm. mødeaften, hvor vi kan være i foredragssalen og på læsesalen i Arkivet. Meddelelserne og "10 minutter" vil blive givet

efter Arkivets lukketid (kl. 20.00). Hvem holder "10 minutter"?

Mandag 26. februar - Obs. kl.19.30
Finn Jelstrup: Brugeraften om edb.

Som opfølgning på en del kurser om emnet afholdes brugeraften i Huset, Hasserrisgade i Aalborg, hvor der vil blive lejlighed til at drøfte edb og slægtsforskning.

Mandag 4. marts (FU)

Gregers Hvidkjær, Landsarkivet for Fyn: Lægdsruller ca. 1788-ca. 1900.

På instruktiv vis fortælles om arbejdet med rullerne efter stavnsbåndets ophævelse, rullernes værdi for slægtsforskningen påpeges, og praktiske råd gives. Foredraget er et godt supplement til temahæftet fra SLÆGTEN: *Slægtsforskere: Lad os stå vagt og værne!*

Mandag 11. marts

Aftentur til Landsarkivet i Viborg.

Denne aften i samarbejde med *Slægtshistorisk Forening for Viborg og omegn* og foreningen *Slægtsforskere i Silkeborg* arrangeres der besøg på Landsarkivet i Viborg. Bussen afgår præcis kl. 17.45 fra Aalborgshallens parkeringsplads, Vesterbro 14. Læsesalen er åben for medlemmer i tiden kl. 19-22. Pris pr. person 60 kr., der betales i bussen - evt. selvkørere betaler i Viborg. Prisen dækker betaling af arkivpersonale, bussen betales af foreningen. Tilmelding og aflevering af bestillingssedler til Ingrid Gade senest 4.3. Der må højst afleveres 3 bestillingssedler pr. deltager, og de skal være forsynet både med arkiv- og løbenummer. Tilmelding er bindende, med mindre der sendes afbud senest 9.3.

Mandag 1. april

Alm. mødeaften, hvor vi kan være i foredragssalen og på læsesalen i Arkivet. Meddelelserne og "10 minutter" vil blive givet

efter Arkivets lukketid (kl. 20.00). Hvem holder "10 minutter"?

Mandag 15. april - Obs. kl.18.30

Lokalarkivbesøg i Urtehaven i Nørresundby med rundvisning i Raschgården, Pibemagergården og i Brohuset. Derefter rundvisning i arkivet på Hvorupgård gl. Skole. Mødested ved Urtehaven, Frederik Raschs Vej i Nørresundby kl. 18.30. Tilmelding til Ingrid Gade senest 1. april - meddel venligst ved tilmeldingen, om du kan køre, eller du ønsker at være "medkører"! Vi drikker vores kaffe i Hvorupgård.

Mandag 6. maj (FU)

Generalforsamling, dagsorden i følge vedtægterne.

Derefter foredrag af Erik Kann, Virum: Hvis kirkebogen er brændt?

Vi kender den allesammen - registratørens lakoniske meddelelse om, at der på grund af ildsvåde i præstegården først er bevaret kirkebøger efter 1814! Selvfølgelig er det ærgerligt, men alt håb er bestemt ikke ude. I foredraget gennemgås en lang række kilder, som på forskellig måde kan erstatte de manglende kilder.

Lørdag 11. maj kl. 13

Forårsudflugt til Godthaab Hammerværk. Se særskilt informationsmateriale på generalforsamlingsindkaldelsen.

Tid og sted

Kl. 19.30: Medlemsmøderne på Arkivet, Arkivstræde 1 (ved Vor Frue Kirke), og foredragene afholdes i foredragssalen over Vestbyens Bibliotek, Danneborgsgade 43, Aalborg.

Udstilling

I januar måned er der i Medborgerhusets udlån en udstilling arrangeret af foreningen.

Kursusvirksomhed

Anton Blaabjerg: *Gotisk skriftlæsning og gamle arkivalier*. Fra 30.1. 8 tirsdage på Folkeuniversitetet, Badehusvej 23 - for *begyndere* kl. 16.30-18.30 og - for *fortsættere* kl. 19-21. Yderligere oplysninger hos læreren ☎ 86 61 04 36. Tilmelding til FU ☎ 98 16 75 00.

Jørn Elstrøm Toldbod: *Slægtsforskning for begyndere*. Kursus under LOF-Nørresundby 10 torsdage fra 18. januar kl. 19-21.45. Nærmere oplysninger hos Jørn Toldbod ☎ 98 15 79 65. Tilmelding til LOF ☎ 98 29 68 30.

Finn Jelstrup: *Opfølgingskursus for brugere af slægtsforskningsprogrammet Brothers Keeper*. Et tilbud til dem, der allerede er bekendt med BK, og som vil have hjælp til at komme videre med programmets mange muligheder og mødes med andre brugere for at udveksle erfaringer. Der arbejdes med at lave udtræk fra BK til behandling i tekstbehandlingsprogram. Medbring gerne en backup af egne data og noter. Under FOF-Aalborg på Kjellerupsgades Skole 2 tirsdage 16. og 23. januar og nyt kursus med samme indhold 30. januar og 6. februar fra kl. 16-19. Max. 14 deltagere. Tilmel-

ding til FOF ☎ 98 13 82 33. Nærmere oplysninger hos Finn Jelstrup ☎ 98 14 44 96.

Kontingent

100 kr. pr. husstand for alle foreningens tilbud, HVEM FORSKER HVAD og SLÆGTEN.

Kaffekassen

Ved møderne kan der købes kaffe/the.

Bestyrelsen

- Birgit Øskov, fmd./kass., Rolighedsvvej 56, 9400 Nørresundby ☎ 98 17 63 76.
- Ingrid Wisborg Gade, sekr., Anthon Bachs Vej 6, 9000 Aalborg ☎ 98 12 65 15.
- Hans Erik Luther, Petersborgvej 59, 9000 Aalborg ☎ 98 16 63 34.
- May Britt Hansen, Vårstvej 321, Fjellerad, 9260 Gistrup ☎ 98 33 36 17.
- Jørn Elstrøm Toldbod, Sindalvej 19, 9220 Aalborg Øst ☎ 98 15 79 65.
- Per Andersen, suppl., Harlekinvej 7, 9000 Aalborg ☎ 98 18 79 14.
- Lindy Kær, suppl., Byrstedvej 46, Byrsted pr. 9240 Nibe ☎ 98 38 73 56.
- Finn Hejlesen Jakobsen, revisor, Kvisten 27, 9260 Gistrup ☎ 98 32 32 07.
- Kirsten Bovin, revisor, Tinesvej 52, 9380 Vestbjerg ☎ 98 29 68 30.

Egns- og Slægtshistorisk Forening, Holstebro

Torsdag 25. januar

Generalforsamling - dagsorden i følge vedtægterne.

Derefter holdes et foredrag om Johan Skjoldborg af Egil Burup, Hald Ege, kendt som guide på byvandring i Viborg.

Torsdag 22. februar (FU)

Anton Blaabjerg, genealog, Viborg: Ejen-domshistorie 1844-1600.

Anvisninger på, hvordan landejendomme,

gårde og huse ved hjælp af bl.a. skøde- og panteprotokoller, jordebøger og matrikler kan følges tilbage til 1600-tallet.

Torsdag 21. marts (FU)

Erik Kann, genealog, København: Kød på slægten.

Der gives gennem en række praktiske anvisninger på, hvordan man bærer sig ad med at finde oplysninger ud over de almindelige persondata.

Torsdag 18. april

Aftenbesøg på Mormonbiblioteket - Viborgvej 8, Herning.

Vi mødes kl. 18.45 på P-pladsen bag Holstebro Bibliotek. Tilmelding til Helle Leth Jensen senest 10. april. Der er bl.a. mulighed for at se IGI-kortene, som medlemmer har sendt ind, og hvor vi evt. kan finde vore aner. Her findes desuden oversigt over alle de slægtsbøger, der er skrevet. Katalog over forfatter, titel og navn.

Tid og sted

Kl. 19.30 på Holstebro Bibliotek. Kaffe og brød medbringes.

Kontingent

125 kr.

Bestyrelsen

- Helle Leth Jensen, fmd., Griegsvej 49 A, 7500 Holstebro ☎ 97 42 99 31.
- Jytte Knudsen, sekr. Fabersvej 48, 7500 Holstebro ☎ 97 42 69 86.
- Rita Hansen, kass., Naltoftevej 8, Borbjerg, 7500 Holstebro ☎ 97 46 13 36.
- Erik Thomsen, Ålykke 27, 7500 Holstebro ☎ 97 42 88 64.
- Inger Nørgaard, Skivevej 9, 7500 Holstebro ☎ 97 42 21 26.
- Per Nørgaard Laugesen, Hovedgaden 14, Tvis, 7500 Holstebro ☎ 97 43 52 55.
- Susanne Sehested, Wagnersvej 184, 7500 Holstebro ☎ 97 40 53 51.

Slægts- og lokalhistorisk Forening for Bølling-Nr. Horne Herred

Tirsdag 23. januar

Alm. medlemsaften - tag gerne anetavle eller andre spændende ting med. Medbring selv kop, kaffe/the og brød.

Torsdag 22. februar (FU)

Henrik Vedel-Smith, Erhvervsarkivet, Århus: Erhvervsarkivet og den slægtshistorisk interesserede på Skjern/Tarm-egnen.

Søgesystemer (Sejrs sedler), Landhusholdningsselskabets arkiv, organisationers og mindre virksomheders arkiv, kreditforenings- og brandforsikringsmateriale gennemgås denne aften med eksempler fra egnen. Kaffe/the og brød kan købes.

Fredag 29. marts kl. 7.30.

Tur til Erhvervsarkivet, Århus. - Tilmelding og samkørsel aftales ved februar-mødet eller telefonisk til Keld Vinther. Medbring selv kaffe/the og madpakke.

Torsdag 25. april

Generalforsamling med dagsorden i følge vedtægterne.

Herefter foredrag af Keld Vinther: Da Danmarkshistorien kom forbi - slaget ved Lundby og Hedegaarde 3. juli 1864.

Foreningen er vært ved kaffe/the og brød.

Tirsdag 7. maj kl. 19.30 på Bundsbæk Mølle i samarbejde med Skjern-Egvad Museum (FU)

Steen Espensen, forstander, Velling: Kloge folk - den folkelige lægekunst; en beretning om 1800-tallets folkelige lægekunst.

Entre: 30 kr. incl. kaffe/the og brød.

Tid og sted

Kl. 19.30 på Lokalhistorisk Arkiv (Det gamle cykellager), Tværgade 2, Skjern - hvis andet ikke nævnes.

Kontingent

100 kr. og par 150 kr. for foredrag, SLÆGTEN og HVEM FORSKER HVAD.

Bestyrelsen

- Keld Vinther, fmd., Klostermarken 62, 6900 Skjern ☎ 97 35 34 19.
- Jytte Christensen, kass., Ørnevej 13, 6880

Tarm ☎ 97 37 12 51.

- Per Vig, Amagervej 72, 6900 Skjern ☎ 97 35 25 80.
- Benny Madsen, Bavnehøj 6, Bølling, 6900 Skjern ☎ 97 36 80 76.
- Hans Nielsen, Chr. Hansensvej 9, 6900 Skjern ☎ 97 35 08 27.

Onsdag 10. januar kl. 19.30

Generalforsamling i følge lovene.

Tirsdag 23. januar kl. 13-17

Registergruppens første møde efter nytår.

Onsdag 31. januar kl. 19.30

Georg Møller, kordegn, Haderslev: Kirkebogen og dens føring.

Tirsdag 6. februar kl. 14-16.30

Registergruppen mødes. Det er første tirsdag i måneden, og vi mødes i Marie Lauritsens Hus! Der er altid hjælp at få. Der er mikrokortapparater - tag dine film med, hvis du har problemer.

Onsdag 21. februar kl. 19.30

Henning Bender, Udvandrerarkivet, Aalborg: Dansk udvandring fra Nordslesvig.

Tirsdag 7. marts kl. 14-16.30

Første tirsdag i måneden - vi mødes i Marie Lauritsens Hus og kommer med de proble-

mer, vi har. Der er to medlemmer, der kan hjælpe med problemer.

Onsdag 13. marts kl. 19.30

Hans C. Grauslund: En tur med Kleinbanen - dens opbygning og betydning for samfundet.

Tirsdag 4. april kl. 14-16.30

Første tirsdag i måneden mødes vi i Marie Lauritsens Hus.

Onsdag 10. april kl. 19.30

Aneaften.

Onsdag 1. maj kl. 19.30

Bodil Clausen, Fynshav: Hvordan arbejder jeg med gårdhistorien.

Tilmelding til besøget i Tørring.

Tirsdag 7. maj kl. 14-16.30

Første tirsdag i måneden. Åbent hus.

Onsdag 22. maj kl. 19

Vi møde på Vojens lokalhistoriske Arkiv i Tørring. Tilmelding. Husk kaffe og brød.

Tid og sted

Alle møder - hvor intet andet er nævnt - kl. 19.30 i Marie Lauritsens Hus, Bramdrup Vestergade 7 i Bramdrup.

Kontingent

100 kr., par 125 kr.

Bestyrelsen

- Orla Iver Madsen, fmd., Skovbrynet 14, 6100 Haderslev ☎ 74 52 15 14.
- Ove Friis, næstfmd., Kærsangerrvej 30, 6100 Haderslev ☎ 74 57 91 64.
- Ella Damgaard, kass., Hans Tausensvej

29, 6100 Haderslev ☎ 74 53 54 49.

- Gudrun Mandau, sekr., Sdr. Vilstrup Bygade 27, 6100 Haderslev ☎ 74 58 24 18.
- Irene Jørgensen, Sdr. Vilstrup Bygade 46, 6100 Haderslev ☎ 74 58 24 46.

Slægtshistorisk Forening Korsør

Torsdag 18. januar

Generalforsamling.

Tid og sted

Kl. 19-22 Korsør Bibliotek.

Torsdag 1. februar

Jørgen Dimpker: Byvandring i den gamle bydel i Korsør - lysbilledforedrag.

Kontingent

100 kr., par 150 kr. - incl. SLÆGTEN og HVEM FORSKER HVAD.

Torsdag 14. marts kl. 19

Besøg i Mormonkirkens slægtshistoriske Center i Slagelse, Skovvejen 50, Slagelse.

Bestyrelsen

- Karin Vedel, fmd., Borgbjergvej 8, 4242 Boeslunde ☎ 53 54 04 52.
- Edith Ørbech Madsen, kass., Baggade 39, 4220 Korsør ☎ 53 57 01 63.
- Tove Thunbo, Kjærsvvej 276, 4220 Korsør ☎ 53 57 39 92.
- Anni Iversen, Rønne Allé 7, 4220 Korsør ☎ 53 57 48 03.
- Flemming Schau Ludvigsen, Tyreengen 14, 2.th, 4220 Korsør ☎ 53 57 39 81.

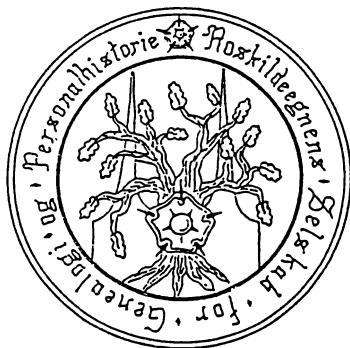
Torsdag 11. april

Anebytning.

Torsdag 9. maj

Skovtur.

Yderligere oplysninger om mødedage fås ved henvendelse til bestyrelsen.

Onsdag 17. januar

Georg Simon: Danmarks indvandrere gennem tiderne.

Torsdag 8. februar

Medlemmernes egen aften, hvor vi bl.a. ser på "Medlemmernes hvem forsker hvad".

Onsdag 20. marts

Kit Bisgård fortæller om sin slægtsbog, og hvordan den blev til.

Torsdag 11. april

Erik Kann, genealog: Sundhed og sygdom i vore forfædres tid.

Onsdag 8. maj

Generalforsamling, dagsorden i følge vedtægterne.

Onsdag 22. maj kl. 19

Aftentur til Landbo-museet Lundekrog, Ejbyvej 32, Ll. Skensved.

Tid og sted

Kl. 19.30 i lokale nr. 344 på Kildegården, Helligkorsvej 5.- Medbring selv kaffe m.m.

Kontingent

125 kr., par 180 kr., incl. SLÆGTEN og for-

eningens årsskrift. Gæster 20 kr. pr. møde. Egne arrangementer er åbne for alle interesserede.

Bestyrelsen

- Kit Bisgaard, fmd., Åstoften 14, Svogerslev, 4000 Roskilde ☎ 46 38 35 14.
- Stefan Andersen, kass., Toftevangen 19, 4130 Viby Sj. ☎ 46 19 41 73.
- Karna Hansen, sekr., Klokkervej 30, 4000 Roskilde ☎ 42 36 10 56.
- Henning Kiilerich Frederiksen, Søbredren 47, Svogerslev, 4000 Roskilde ☎ 46 38 40 80.
- Niels-Bjarne Kristensen, Dr. Sofiesvej 22, 4000 Roskilde ☎ 42 35 37 73.

Slægtshistorisk forening for Sydsjælland

Mandag 15. januar (FU)

Charlotte S.H. Jensen, Landsarkivet, København: Livets fester.

Dåb, trolovelse og vielse, introduktion og begravelsesskikke hos almuen i det 19. århundrede.

Tirsdag 20. februar

Medlemsmøde med bogauktion.

Onsdag 20. marts

Generalforsamling - dagsorden i følge vedtægterne.

Mandag 29. april (FU)

Birgit Løgstруп, arkivchef, dr.phil., Rigsarkivet: Skolerne på landet i det 18. århundrede.

Undervisning og reformation (1536) hører

sammen i Danmark. Luthers stærke fremhævelse af Biblen og den enkeltes egen fordybelse i skriftens ord førte til en katekismusundervisning i kirken. Senere - efter konfirmationens indførelse (1736) - blev det til regulær undervisning i læsning og skrivning i særligt indrettede skolebygninger. Dette har sat sig arkivalske spor i gejstlige (præst, provst og biskop) og verdslige arkiver (gods og amtmand). - Hvornår begyndte børnene på landet at gå i skole? Hvad lærte de? Og hvornår kunne skolegang passes ind i deres tilværelse med arbejde og leg? Det er nogle af de spørgsmål, der vil blive søgt besvaret i foredraget.

Tid og sted

Møderne afholdes kl. 19.30-22.00 i lokale 217 på Grønnegades Kaserne.

Kontingent

90 kr., par 150 kr. Gæster 20 kr. pr. møde.

Bestyrelsen

- Henning Ballegaard, fmd., Vagtvej 35, 4700 Næstved ☎ 53 72 95 24.
- Ole Pilegaard Hansen, kass., Fyrrevej 7,

Fensmark, 4700 Næstved ☎ 55 54 64 05.

- Karin Mørck, sekr., Kildebakken 14, 4700 Næstved ☎ 53 72 74 74.
- Knud Rahbæk Frederiksen, Fællesejevej 14, 4700 Næstved ☎ 53 72 55 08.
- Keld Andersen, Askovvej 23, Aaside, Tappernøje ☎ 53 76 57 36.

Slægtshistorisk Selskab for Østsjælland

Tirsdag 9. januar

Generalforsamling.

Tid og sted

Kl. 19 på Køge Gymnasium.

Mandag 12. februar

Jens Jerichow: Slægtsforskning på edb.

Foredraget er baseret på Brothers Keeper og for medlemmer, der er uerfarne med edb, men som overvejer at benytte edb fremover.

Kontingent

150 kr., par 200 kr. Gæstekort 25 kr.

Bestyrelsen

- Dirck Jensen, fmd., Kaprifolievej 1, 4600 Køge ☎ 53 65 27 46.
- Henning Jørgensen, kass., Ranunkelvej 8, 4600 Køge ☎ 53 65 71 12.
- Kirsten Nielsen, sekr., Storeholm 49, 2670 Greve, ☎ 42 90 69 88.
- Henning Mathiesen, red. *Stamtræet*, Ringstedvej 119, Lellinge, 4600 Køge ☎ 53 66 00 77.
- Dorrit Hvenegaard, Askøvej 20, 4652 Hårlev ☎ 53 68 73 12.

Tirsdag 14. marts

Erik Kann, genealog: Retsvæsenet.

Hvordan har retsvæsenet fungeret gennem tiderne?

Onsdag 10. april

Mette Skovgaard, cand.mag.: Boligens indretning i 17-1800-tallet.

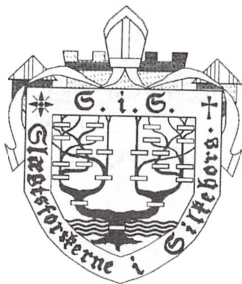
Foredraget vil være en appetitvækker til vores udflugt i maj.

Lørdag 11. maj

Udflugt til Frilandsmuseet.

Her vil vi få forevist nogle huse, der har relation til foredraget 10. april. Yderligere oplysninger vil blive meddelt i *Stamtræet*.

Onsdag 10. januar

I forbindelse med Silkeborg Kommunes jubilæum holdes tre offentlige foredrag, der bliver annonceret i *Jubilæumsavisen*. Det første: Hvordan starter jeg min slægtsforskning?

Tirsdag 16. og 30. januar

Studiekreds i gotisk for begyndere. Materialeudgifter kr. 50 - betales første gang.

Tirsdag 6. februar (FU)

Generalforsamling i følge vedtægterne.

Derefter foredrag af Rigmor Lillelund, Holstebro: Vore forfædre og de andre - de gode og de onde.

Hvordan formede livet sig for vore forfædre? Overholdt de love og forordninger, levede de et fredeligt liv med naboer og sognefolk, eller træffes de ofte som midtpunkt, når der var stridigheder. Spændende fund fra arkiver.

Tirsdag 13. og 27. februar

Studiekreds i gotisk fortsætter.

Mandag 19. februar

2. jubilæumsforedrag: Hvor finder jeg oplysninger til min slægtsforskning?

Torsdag 7. marts

3. jubilæumsforedrag: Hvordan bruger jeg mit lokalarkiv?

Mandag 11. marts

Aftentur til Landsarkivet i Viborg.

Denne aften arrangeres der i samarbejde med *Slægtshistorisk Forening for Viborg og Omegn* og *Slægtshistorisk Forening for Aalborg-egnen* besøg på Landsarkivet i Viborg, hvor læsesalen er åben for medlemmer i tiden kl. 19-22. Begrænset deltagerantal - derfor tilmelding til Ulla Nørskov senest 4. marts; korrekt udfyldte bestillingssedler kan afleveres samtidigt. Pris pr. person 40 kr.

Tirsdag 12. og 26. marts

Studiekreds i gotisk fortsætter.

Tirsdag 16. april

Gregers Hvidkjær, arkivar, landsarkivet for Fyn: Lægdsruller ca. 1788-1900.

På instruktiv vis fortælles om arbejdet med rullerne efter stavnsbåndets ophævelse, rullernes værdi for slægtsforskningen påpeges, og praktiske råd gives.

Tirsdag 21. maj (FU)

Erik Kann, genealog: Sundhed og sygdom.

Om dødsattester, medicinalberetninger m.m. Spændende, men sjældent benyttede arkivalier for slægtsforskere.

Tid og sted

Kl. 19 i Silkeborg Medborgerhus, Søvej.

Kontingent

100 kr., par 150 kr.

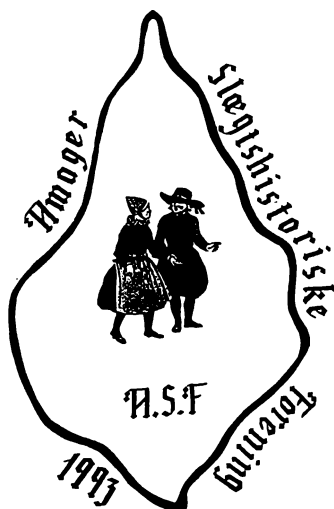
Bestyrelsen

- Ulla Nørskov, fmd., Solbakkevej 67, 8600 Silkeborg ☎ 86 82 07 14.

- Vivi Bøgestrand, næstfmd., Trymsvej 20, 8600 Silkeborg ☎ 86 82 32 43.

- Esther Hvilhøj, kass., Vesterled 2, 8600 Silkeborg ☎ 86 82 44 55.

- Ole Sørensen, sekr., Langelinie 32, 8600 Silkeborg ☎ 86 81 40 83.

Mandag 8. januar - (ændret mødedato)
Medlemsmøde med gotisk skriftlæsning.

Mandag 5. februar

Knud Prange, lektor, København: Rodebunke eller rigtig slægtshistorie?

Vi har utrolig mange muligheder for at komme ind på livet af vore forfædre. Foredraget giver nogle eksempler på, hvordan vi kan sammenstykke de mange spredte optegnelser, vi har liggende, så vi kommer i gang med at skrive slægtens historie.

Mandag 19. februar kl. 19-22

Besøg på Landsarkivet for Sjælland.

Jan Pedersen har denne gang et ½ times oplæg om lægdsruller. Derefter forsker vi selv. Vi mødes foran indgangen kl. 18.50.

Mandag 4. marts

Generalforsamling. Husk evt. forslag skal være sekretæren i hænde senest 2 uger før.

Lørdag 23. marts kl. 10-ca. 12

Besøg på Københavns Stadsarkiv.

Lars P. Jørgensen fortæller om arkivet. Vi mødes foran hovedindgangen kl. 9.50.

Mandag 1. april

Erik Kann: Hvis kirkebogen er brændt?

Gennemgang af kilder, der kan erstatte en brændt kirkebog ca. 1700-1800.

Mandag 6. maj

Alm. medlemsmøde med gotisk skriftlæsning.

Lørdag 1. juni

Sommerudflugt. Nærmere program følger.

Tid og sted

Ordinære møder kl. 19 i mødelokalerne på Tårnby Hovedbibliotek, Kamillevej 10, Kastrup. - Kaffe, øl og vand kan købes.

Kontingent

100 kr., par 150 kr., betales i januar. Gæstebetaling ved foredrag 20 kr.

Bestyrelsen

- Jens Arne Jakobsen, fmd., Sirgræsvej 65, 2.tv., 2770 Kastrup ☎ 32 50 50 04.

- Britta S. Mortensen, sekr., Nålémagerstien 14, 2300 København S. ☎ 31 58 73 93.

- Anders Gadegaard, kass., Holdkærs Ager 183, 1.tv., 2770 Kastrup ☎ 31 51 10 87.

- Niels Gjermansden, supp. Sirgræsvej 130, 2770 Kastrup ☎ 31 51 27 05.

Slægtshistorisk Forening i Ry

Onsdag 10. januar kl. 19.30

Samarbejdsaften i Foreningscentralen i Låsby.

Torsdag 18. januar kl. 19

Besøg på Lokalhistorisk Samling i Silkeborg.

Onsdag 14. februar kl. 19.30

Besøg på Skanderborg Egnarkiv.

Onsdag 13. marts kl. 19.30

Generalforsamling i Foreningscentralen i Låsby.

Onsdag 10. april kl. 19.30

Besøg på Egnarkivet i Brædstrup.

Onsdag 8. maj kl. 19.30

Samarbejdsaften i Foreningscentralen i Låsby.

Tid og sted

Se under de forskellige aftener.

Kontingent

125 kr., par 200 kr.

Bestyrelsen

- Svend Ingerslev-Olesen, fmd., Lindevej 3, 8670 Låsby ☎ 86 95 11 22.
- Knud Aagaard, næstfmd., Kirkevej 73, 8670 Låsby ☎ 86 95 15 86.
- Rita Harder, kass., Bøgevej 2 B, 8680 Ry ☎ 86 89 19 37.
- Kaj Ahlburg, sekr., Kildebakken 36, 8680 Ry ☎ 86 89 14 63.
- Inger Olsen, Skovagervej 3, 8680 Ry ☎ 86 89 32 53.

Onsdag 10. januar

Gotisk læsning - studiekreds for medlemmer kl. 9.30-11.30 i Søndergade 8. Derefter hver onsdag.

Torsdag 11. januar

Åbent hus kl. 19-22 i Søndergade 8. Derefter åbent hver torsdag.

Onsdag 17. januar

Torben Steen Rosenberg, apoteker, Vrå: Om slægtsforskning.

Foredrag og vejledning - både for begyndere og viderekomne.

Onsdag 21. februar

Generalforsamling.

Onsdag 20. marts

Paul G. Ørberg, cand.mag., arkivar, Viborg: Herredsfogdens arkiv (retsbetjentarkivet).

Gennem konkrete eksempler demonstreres alsidigheden i retsbetjentarkivet for en slægtsforsker.

Onsdag 17. april

Besøg på Egnssamlingen, Lokalhistorisk Arkiv og Museum for Pandrup Kommune,

Nolsvej 1 (Saltum Centralskole), Saltum.
Mødetid på arkivet kl. 19.

Tid og sted

Kl. 19.30 i Menighedshuset, Bredgade.
Kaffe kan købes ved møderne.

Kontingent

75 kr., par 100 kr.

Bestyrelsen

- Christian Thøgersen, fmd., Dannebrogsgade 119, 9700 Brønderslev ☎ 98 82 22 04.

- Kirsten Aagaard Andersen, næstfmd., Haraldsgade 2, 9700 Brønderslev ☎ 98 82 10 17.

- Ruth H.N. Nielsen, kass., Baldersgade 22, 9700 Brønderslev ☎ 98 82 31 97.

- Karen Henriksen, sekr., Stevngade 16, 9700 Brønderslev ☎ 98 82 54 49.

- Annalise Sørensen, Hvilshøj Mark 125, 9700 Brønderslev ☎ 98 81 14 49.

Hvidovre Slægtsforskere.

forening af slægtsforskere
oprettet den 1` august 1993.

Mandag 15. januar

Første mødedag i Rytterskolen.

Tirsdag 16. januar

Start på studiekreds og gotisk skriftlæsning.

Tid og sted

Hver mandag kl. 13-16 og hver tirsdag kl. 14-16 i Rytterskolen.

Mandag brug af computer, undervisning i tekstbehandling, indtastning af data i BK5, bestilling af mikrofilm og læsning af samme på læseapparaterne - Tidsbestilling på den fremlagte kalender, max 1 time.

Tirsdag studiekreds med læsning af mikrofilm, kirkebøger og andre dokumenter med gotisk skrift på overheads. Teksten deles i op til 10 strimler, og hver får en med hjem til oversættelse. Næste gang har vi en

færdig kopi til indtastning. Pensum gentages 2 tirsdage, så alle kan være med. - Sæsonen slutter tirsdag 30. april.

Formand

Dan Olsen, Spurvehøjvej 17, st.tv., 2650 Hvidovre ☎ 36 78 86 42.

Foreningens adresse: Rytterskolen, Hvidovre Kirkeplads 1, 2650 Hvidovre.

Øvrige programmer

- fra de 10 regionale foreninger, der ikke abonnerer på SLÆGTEN, er flg. indsendt:

Koldinghus

Forening af Slægtsforskere

2.1. Lene Vestergaard: Sådan forsker jeg.
6.2. Tommy P. Christensen, cand.mag., red. af Pers.hist. Tidsskr.: Tag over hovedet (ejendomshistorie).

5.3. Generalforsamling.

2.4. Steen Ousager, arkivar, Odense: Pasregler.

Se nedenfor vedr. Slægtsforskertræf 30.3.

Møder: Kl. 19.30, Kirkesalen i Sct. Jørgens Gaard. - Fmd.: Irene Lindbæk, Chr. Winthersvej 17, 6000 Kolding ☎ 75 52 52 10.

Slægthistorisk Forening for

Storkøbenhavn

8.1. Egill Snarrason, dr.med.: Sygdomme i 17-1800-tallet.

12.2. Charlotte S.H. Jensen, mag.art.: Publikumsbetjeningen på Landsarkivet i København.

11.3. Generalforsamling kl. 19, derpå: Steen Thomsen: Aner på Island - Kilder i København.

15.4. Hans H. Worsøe, landsarkivar: Slægtsforskning i Sønderjylland.

11.5. Udflugt.

Møder: Kl. 19.30, "Mormonkirken", Priorvej 12, Frederiksberg. Fmd.: Jørgen Aasberg, MacDonald Allé 15, 2750 Ballerup ☎ 44 97 01 71.

Sydkystens Slægthistoriske Forening

8.1. Jens V. Olsen: Fælleskab og udskiftning.

5.2. Hans Christensen: Spørgeaften vedrørende Rigsarkivet.

19.2. Generalforsamling.

11.3. Erik Kann: Flygtninge i Danmark. 1. og 22.4.

Besøg i Kort- og matrikelarkivet, Rentemestervej 8. - Max. 25 pr. gang, tilmelding.

6.5. Georg Simon: Indvandrere.

16.6. Byvandring.

Møder: Kl. 19 i "Hyggeklubben", Gersagerparken 22-24, Greve. - Kontingent 100 kr., par 150 kr, 20 kr. for gæster. Fmd.: Jørgen Seide Petersen, Gersagerparken 121, 1.tv., 2670 Greve ☎ 43 69 19 05.

Slægtsforskertræf i Kolding

Koldinghus Forening af Slægtsforskere indbyder til træf lørdag 30. marts

med start på Koldinghus og derefter på Kolding Amtsgymnasium, Skovvangen 10 i Kolding.

Tilmeldingsfristen er overskredet. - Nærmere oplysninger hos formanden Irene Lindbæk, Chr. Winthersvej 17, 6000 Kolding ☎ 75 52 52 10.

HVEM FORSKER HVAD

- en årbog for slægtsforskere og lokalhistorikere

Udgives af: Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger (SSF), Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie, og DIS-Danmark (Databehandling i Slægtsforskning).

Udkommer 1 gang årligt i september. Formålet er at skabe kontakt mellem forskere i ind- og udland til gensidig hjælp/inspiration i den videre forskning samt udveksling af oplysninger.

Indlæg kan indeholde følgende:

Arbejdsområde med oplysninger om de slægter, emner eller lokaliteter, man forsker i og har oplysninger om.

Søges med efterlysninger af oplysninger om personer, emner eller lokaliteter.

Specielle emner med oplysninger eller efterlysninger af mere generel art. Nogle eksempler: "ammer", "bogtrykkere", "sagførere", "soldater 1864" eller "skippere" (i hele Danmark eller et mindre område - f. eks. "skippere på Rømø" eller "krigsfanger i Tyskland under 2. Verdenskrig"). Eller det kan være: "selvejergårde" eller "mejerier" i en bestemt periode og/eller en afgrænset lokalitet (f.eks. "selvejergårde i Thy i 1600-tallet"). Og man kan efterlyse malerier, fotos - og meget andet.

Køb og salg mv. med efterlysninger eller tilbud - alt, der ønskes købt, solgt, lånt - men kommercielle indlæg medtages ikke. Ved salg skal oplyses pris.

Indlæg er gratis for abonnenter.

Ikke-abonnenter betaler indlæg ved køb af årbogen samme år.

Retningslinjer for indlæg

- Indlæg skal være redaktionen i hænde senest 1. februar men modtages hele året. Indlæg, modtaget efter 1. februar, kommer med i HFH, i det omfang tiden tillader det.
- Indlæg skrevet på computer skal indsendes som ASCII-fil på diskette sammen med en udskrift af indlægget eller via BBS.
- Indlæg må max. fylde: én A4-side med 1½ linjefast (normal skriftstørrelse, sv.t. ca. 2000 tegn pr. side) og 2 cm margin på alle sider.
- Med indlægget skal følge en liste over de sogne/lande, de efternavne/slægtsnavne samt evt. emner til sagregisteret eller HFH-marked, der ønskes medtaget i registrene. Denne liste medregnes ikke i den tilladte A4-side.
- Indlæg skal være skrevet tydeligt og må kun indeholde årstal, ikke datoer.
- Efterlysninger af personer født efter ca. 1900 medtages ikke.
- Fotokopi af et indlæg i et tidligere nummer af HFH kan indsendes til redaktionen med rettelser eller tilføjelser.
- Indsendere af indlæg vil i løbet af 2. kvartal få tilsendt faktura, korrektur af indlægget samt evt. diskette retur. Rettelser/tilføjelser mod det indsendte manuskript vil blive foretaget, så vidt muligt (dvs. indtil omkring 1. juli).

Indlæg sendes til:

Elsebeth Paikin, Kildevænget 37, 2100 Kbh. Ø. ☎ & Fax: 39 27 24 33.

Slægtshistorie i Sønderjylland

Temadag i Århus lørdag 9. marts på Risskov Amtsgymnasium

Vi prøver igen!

Grundet vejrgudernes rasen måtte vi desværre aflyse vort planlagte arrangement i november. Vi har imidlertid ikke mistet modet og inviterer derfor igen til nævnte arrangement.

For at markere 75-året for genforeningen inviterer *Slægtshistorisk Forening i Århus* hermed alle interesserede til temadag over emnet "Slægtshistorie i Sønderjylland - hvad bør man vide? - hvordan gør man?"

Vi er meget glade for, at det er lykkedes os at få 2 virkelige kapaciteter på området som foredragsholdere - nemlig arkivar dr. phil. Lars N. Henningsen og landsarkivar Hans H. Worsøe, som vil udfylde dagen med følgende emner: Kirkebøger og personregistre, Amtsarkiver, Personarkiver i landsarkivet i Aabenraa, Landsarkivets håndskriftsamling, Ejendoms historie i Søn-

derjylland, Slægtshistorie syd for grænsen, Personarkiver i Arkivet ved Dansk Centralbibliotek mv. samt Slægtshistorisk litteratur.

Arrangementet foregår lørdag 9. marts kl. 10-16 på Risskov Amtsgymnasium, Trane-kærvej 70, Risskov. *Deltagergebyret 125 kr.* omfatter betaling for foredrag, frokost og eftermiddagskaffe med brød - øl og vand kan købes på stedet.

Tilmelding senest 1. februar ved benyttelse af tilmeldingsskema eller ved henvendelse til et af bestyrelsens medlemmer - se navne og adresser i dette blad under vort foreningsprogram. Girokort, deltagerliste samt kørselsvejledning vil blive udsendt til alle tilmeldte i starten af februar måned, og betaling og dermed endelig tilmelding skal være os i hænde senest 20. februar.

Vel mødt til en spændende dag i Århus!

Nordisk Konference for Slægtsforskning og Edb for slægtsforskere på Schäffergården ved København 31. maj - 2. juni 1996

Flg. planer omfattende foredrag, seminarer og demonstrationer kan oplyses:

- Interskandinavisk migration
- Pas-og attest-regler (både indenfor og over landegrænserne i Norden)
- Administrative inddelinger i Norden (herunder om adm. kort, databaser, CD-Rom)
- Om at skrive en slægtsbog
- Slægtsforeninger i Norden
- Etik i slægtsforskning
- Undervisning i slægtsforskning

Specielt vedr. edb:

- Kildeindtastning
- Slægtsforskningsprogrammer
- Kildesøgning (litteratur og arkivalier)
- Edb som hjælpemiddel for slægtsforskere
- Multimedia for slægtsforskere

Under hele konferencen forventes udstillinger, demonstration og salg af forskellige hjælpemidler til nytte for slægtsforskeren.

Pris for deltagelse i konferencen:

- med overnatning incl. måltider og drikkevarer og kaffe kr. 1.900.
- uden overnatning incl. måltider og drikkevarer og kaffe kr. 1.400.
- Foreløbig tilmelding og betaling af depositum 500 kr. *senest 15. januar.*
- Endelig tilmelding og betaling af det resterende gebyr *senest 1. marts.*
- Optræning og betalingsvejledning vedlægges bekræftelsen af tilmelding.

Arrangeres af Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie, Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger i Danmark og DIS-Danmark og DIS-Norge. - **Program og yderligere oplysninger hos:**

- Birgit Flemming Larsen, Klostermarken 13, 9000 Aalborg ☎ 98 16 11 35, fax 98 10 22 48
- Lene Olsen, Hallandsgade 6 A, st.tv., 2300 København S ☎ 31 57 74 15
- Elsebeth Paikin, Kildevænget 37, 2100 København Ø ☎/fax 39 27 24 33.

1995 blev præget af 50-året for krigens afslutning, og mange artikler med emner fra de 5 besættelsesår blev trykt. SLÆGTEN markerer - måske lidt sent - mindeåret med følgende artikel, skrevet af forfatteren til bøgerne *Olga Sponneck og Ørslevkloster*, 1992, samt *Hr. Michel - og alle de andre, 850 år af Ørslevklostersogns historie*, 1995.

Artiklen - under titlen *Uerstattede bøger i krigsly på Ørslev Kloster og i Hald* - blev offentliggjort 1995 i *Sogne- og kirkeblad for Ørslevkloster-Ørum*, nr. 3 og 4, juni-aug. og sept.-nov., og bringes her med forfatterens tilladelse.

Kirkebøger i krigsly

af Bodil Hansen, Ørslevklostervej 197, Lund, 7840 Højslev ☎ 97 53 82 44.

"Jeg kan nu indberette, at kl. 13.30 afgik Flyttelæsset her fra Landsarkivet til Ørslev Kloster med alle vore ældste Kirkebøger før 1814..." sådan indledte landsarkivar Svend Aakjær et brev den 16. juni 1944 til rigsarkivaren i København.

Brevet er kun et af mange breve og forhandlinger, der i krigens sidste år blev ført om en evakuering af Landsarkivets ældste kirkebøger og andre uerstattede arkivalier. Først kom de til Ørslev Kloster, og det er der en længere historie om. Senere blev de flyttet til en privat villa i Hald, den historie er ikke så lang, men er måske den mest overraskende.

Historien var næsten gået i glemmebogen, da en lille avisnotits fra sommeren 1944 sprang i øjnene og røbede den. I dag lyder den utrolig, men den er rigtig nok.

En henvendelse til Landsarkivet i Viborg blev imødekommet med stor interesse, papirerne fundet og venligst stillet til rådighed.

Allerede i 1940 var der jo "føget ugræs over hegnet" fra Tyskland til Danmark. I de første dage af besættelsen sværmede der også tyske soldater omkring Ørslev Kloster. Ikke mindst Olga Sponneck rystede ved tanken om, at tyskerne skulle beslaglægge hendes kære kloster. De havde en forkærlighed for store bygninger. Men før Virksunddæmningsens tid lå Nordfjends så tilpas afsides, at stedet ikke havde nogen militær interesse for dem.

Olga Sponneck åndede lettet op, men fra 9. april 1940 til fredsbudskabet lød 4. maj om aftenen 1945, førte hun sin private lille demonstration mod den tyske besættelse ved at have sit bordflag på halv stang.

Da tyskerne ikke interesserede sig specielt for Ørslev Kloster og Nordfjends, var det senere hen det bedst tænkelige sted i hele Jylland til at sikre de ældste og dyrebareste arkivalier fra Landsarkivet i Viborg. I foråret 1944 trak krigens mørke skyer mere og mere sammen. Også i Danmark begyndte bomberne at falde, jernbanesabotagen tog til. Ingen kunne vide, hvor katastrofal enden på det hele ville blive. Hvad ville besættelsesmagten evt. finde på, når enden var nær?

Sikring af de ældste kirkebøger

De fleste prøvede så godt som muligt at passe det, de havde ansvaret for. Som leder af Landsarkivet i Viborg sad Svend Aakjær (søn af Marie Bregendahl og Jeppe Aakjær) og brød sit hoved med sikringen af en meget væsentlig del af landets historie. Især var han nervøs for Nørrejylland's ældste kirkebøger (i denne forbindelse går Nørrejylland helt ned til Kongeå-grænsen, så det drejede sig om hovedparten af Jyllands ældste kirkebøger).

Fra 1814 blev det lov, at alle kirkebøger skulle udføres i 2 eksemplarer. Præsten skulle føre hovedbogen og degnen kopibogen. Men før den tid var der kun 1 eksemplar. Et utroligt sårbart system.

Lige siden 1936 havde Svend Aakjær søgt om bevilling til at mikrografere de kirkebøger, der kun fandtes i et eksemplar. Dels for at sikre de gamle optegnelser, dels for at skåne de gamle, ofte hårdt medtagne bøger for yderligere slid. Nogle af bøgerne var over 300 år gamle. De bevillende myndigheder kunne imidlertid aldrig finde penge til fotograferingen.

Gode råd var ved at være dyre! Landsarkivet havde hverken kælder eller beskyttelsesrum. På den ene side af arkivbygningen lå få hundrede meter borte en kaserne, og ikke meget længere til den anden side lå jernbanestationen. Begge steder kunne blive

mål for bomber og sabotage.

Det kgl. Bibliotek og Rigsarkivet i København påtænkte flytning af de dyrebareste arkivalier til blandt andet krypterne under Roskilde og Maribo Domkirke.

Kontakt til de militære myndigheder

Svend Aakjær tog i maj kontakt til politimesteren og de militære sagkyndige i luftværns- og evakueringspørgsmål. Alle mente, det ville være bedst, om der kunne opføres et bombesikkert rum i arkivets have. Kunne man ikke nå det, men blev nødt til at evakuere arkivalierne, udpegede de alle Ørslev Kloster som et velegnet sted.

Den kgl. bygningsinspektør kom helt tilfældigt ind til Aakjær kort efter de andre herrer, og uden at vide, hvad de havde sagt, foreslog han også klostret, "fordi det ligger borte fra Baner og Hovedveje, og ogsaa lidt paa Afstand fra Limfjorden", skrev Aakjær til rigsarkivaren.

Aakjær forklarede, at Ørslev Kloster ganske vist er en privat bygning og ikke en offentlig institution, som rigsarkivaren ellers havde foreslået, men klostret har altså en god beliggenhed til formålet.

Sluttelig vil Aakjær gerne have klar besked fra sin overordnede: Foreslår han at bygge et bombesikkert rum eller evakueringsring? I tilfælde af det sidste: Kan han godkende klostret? I bekræftende fald: "Ønsker De, at jeg skal tage derud og eventuelt forhøre mig hos Rigskomtesse Sponneck, om hun vil overlade Staten Plads... ..?"

Selvom et bombesikkert rum overvejes, finder rigsarkivaren det rimeligt, at Aakjær rejser til Ørslev Kloster og undersøger mulighederne. Men man er nødt til at indhente ministeriets tilladelse, før der kan gives lov til evakuering. Desuden håber han stadig på en bevilling til fotografering af bøgerne, så evakuering måske kan undgås.

Rigsarkivaren slutter dog med, at hvis situationen bliver sådan, at man ikke tør eller

bør vente, må Svend Aakjær handle efter eget skøn.

"Højtærede Rigskomtesse"

Aakjær sender et langt, formfuldent brev til den "Højtærede Frk. Rigskomtesse Sponeck". Han forklarer hende sagens alvor og skriver bl.a., at arkivalierne blot skal stå i fred på et roligt sted. Men han vil gerne sammen med arkivbetjent Jørgensen have lov til at se på lokaliteterne. Han fortsætter: "Jeg haaber, De forstaar, at det kun skyldes mit brændende Ønske om at søge Jyllands gamle Arkivsager betrygget paa bedste Maade."

Sagen haster, og han håber derfor på et hurtigt svar. - Og det fik han! Olga Sponeck havde dengang ikke telefon, men gennem centralen i Hald lod hun omgående (31.5.) meddele, at hun gerne opfylder ønsket og afventer nærmere besked.

Man aftaler et møde lørdag den 4. juni. Arkivbetjent Jørgensen, Svend Aakjær samt Aakjærs kone bliver elskværdigt og gæstfrit modtaget af Olga Sponeck. Alt går, som det skal, og mandag skriver en veloplagt landsarkivar til rigsarkivaren (her i uddrag):

"Paa denne historiske Dag skal jeg tillade mig at indberette, at jeg sammen med Arkivbetjent Jørgensen i Lørdags var paa Ørslev Kloster. Der findes to udmærkede Kælderrum med tykke Hvælvinger, som vil egne sig ganske udmærket til midlertidig Opbevaring af Skøde- og Panteprotokoller og de ældste Kirkebøger.... Komtesse Sponeck stillede sig usædvanlig elskværdig og tilbød uden noget som helst Vederlag at overlade os Rummene." Sluttelig håber Aakjær snarest at få tilladelse til denne evakuering.

Ved besøget på klostret er Aakjær sandsynligvis blevet opmærksom på, at Olga Sponeck gerne lod sig titulere komtesse (en grevedatters titel), men ikke rigsgrevinde. Rigsgreve og rigsgrevinde var hendes

forældres titler, som egentlig var tyske titler, idet Sponeck-familien var kommet fra Tyskland omkring 1700. Familien havde dog i generationer tjent de danske konger trofast og godt og var så dansk som nogen. Alligevel fornemmede man vist, at dette "rigs" under krigen mindede pinligt om det tyske "reich".

Aakjær skriver til sine kolleger på landsarkiverne i Aabenraa, Odense og København, om de ikke også tænker på evakuering? Han fortæller glad, at han har sikret sig en god plads på Ørslevkloster. - Han er dog skuffet over, at rigsarkivaren ikke finder det nødvendigt at flytte de gamle skøde- og panteprotokoller, men kun kirkebøgerne.

Mens han venter på ministeriets tilladelse til evakuering, ligger han ikke på den lade side. Alt bliver forberedt: Der bliver bestilt flyttemand (for ellers risikerer man, at benzinrationen er brugt!), Jørgensen cykler til klostret og laver reoler osv.

Bekendt med offentlige institutioners ofte langsomme sagsbehandling slutter Aakjær endnu et brev til rigsarkivaren:

"Jeg haaber ikke, det varer for længe, inden Tilladelsen til Evakuering foreligger. Jeg haaber ikke, Kirkeministeriet skal høre alle 5 jyske Biskopper, og at de atter skal høre deres Provster, og de igen skal høre deres Sognepræster!"

Evakueringen påbegyndes

Få dage efter meddeler rigsarkivaren, at han mundtligt har fået lov til, at kirkebøgerne kan evakueres - hvis det efter Aakjærs skøn er det bedste. Men iøvrigt vil der nok snart komme bevilling til opførelse af et sikringsrum i arkivhaven.

Aakjær turde ikke vente på en evt. bevilling til sikringsrum, og det gjorde han klogt i (da den endelig kom, kunne man ikke få materialer!). - Nej, han skønner, at det gælder om at få bøgerne afsted hurtigst muligt, hvilket sker allerede dagen efter.

- Og så er det, han lettet skriver det brev, hvis indledning denne artikel begynder med. Som tidligere nævnt var han skuffet over ikke at kunne få lov at evakuere også skøde- og panteprotokoller, men det ville ialt have været 300 tons. Rigsarkivaren mente jo, det var nok med de ældste kirkebøger, der udgjorde 65 tons.

Til gengæld lykkedes det Svend Aakjær at få stuvet lidt andet på flyttelæsset, han meddeler rigsarkivaren: "Paa eget Initiativ lod jeg nogle af vore Sjældenheder gaa med." - Det var bl.a. skabet med gamle pergament- og nogle bøger fra 14-1500-tallet.

Også mikrofotografering

Nu troede landsarkivaren, at han kunne slappe lidt af, men 10 dage senere fik han fra rigsarkivaren atter en underhåndsmeddelelse: På mirakuløs vis havde man pludselig fået håb om en bevilling til mikrofotografering. Endelig havde myndighederne indset, hvor nødvendigt det var.

Aakjær er fyr og flamme. Hans ønske gennem 8 år ser ud til at kunne opfyldes! - Men der er problemer! Han skriver til rigsarkivaren, at Olga Sponneck lever meget primitivt. Han ved, hun om vinteren kun har varme i et værelse, derfor skal en evt. fotografering være tilendebragt inden 1. september.

Der skal fotograferes ca. 600.000 sider, så man må mindst have to dytige fotografer, hvis det skal nåes. Desuden har han lovet Olga Sponneck, at hun ingen gene skal have i anledning af kirkebøgernes ophold. - Det skulle han nok ikke have gjort!

Sognefoged og sognerådsformand Jens Andersen lover at skaffe kost og logi i Hald (evt. på alderdomshjemmet) til en fotograf og arkivbetjent Jørgensen.

Endnu er mikrofotograferingen en underhåndsmeddelelse, og der går en hel måned, før der kommer officielt brev fra Rigsarkivet. Før Aakjær kan nå at fortælle Olga

Sponneck herom, læser hun i avisen, at man agter at mikrofotografere de kirkebøger, hun så at sige "sidder på"! - Det er der ingen, der har fortalt hende! - Og det bliver ikke bedre af, at den københavnske fotograf frejdigt sender forespørgsel til klostret om strømstyrke, rumforhold osv.

Hendes temperament løber af med hende, og hun farer i blækkuset:

"Hr. Landsarkivar Aakjær!

Jeg beklager at maatte meddele, at jeg ikke vil tillade nogen Fotografering af de gl. Arkivalier, saa længe de er her paa Ørslev Kloster .... havde De sagt mig, der var tale om Fotografering, havde jeg afslaaet at tage imod Bøgerne. Fotograferingen læste jeg først om i Aviserne..."

Hun mener iøvrigt ikke en fotografering under de forhold er noget beventd, den kan vente til senere!

Svend Aakjær er skuffet over hendes manglende forståelse og forsøger i et meget langt brev at formilde hende. Han forklarer, at den manglende officielle underretning fra rigsarkivaren skyldes, at denne midt i det hele blev arresteret af tyskerne. Aakjær har fået det ordnet, så fotograferingen kan foregå på Hald Alderdomshjem. Arkivbetjent Jørgensen behøver blot at hente nogle bøger i klosterkælderen hver morgen og bringe dem tilbage om aftenen.

Han fortæller, at mikrofotografering vil være den mest effektive sikringsmåde. Filmene vil kunne opbevares i små blyæsker, der evt. kan nedgraves i jorden. Han slutter: "Hvis det kan formilde Dem, er jeg villig til at tage en personlig Samtale med Dem igen."

Olga Sponneck svarer meget kort og meget bestemt, at man først kan begynde at afhente bøgerne efter den 10. august. Hver morgen kan de afhentes mellem 8-10 og hver aften afleveres mellem 4-6.

Aakjær brygger endnu et langt, yderst

elskværdigt brev sammen til hende. Han håber inderligt, at hun - der er så historisk interesseret - forstår, hvor meget det betyder for ham, at der nu, efter 8 lange år, endelig er en mulighed for at bevare Jyllands ældste kirkebøger for efterslægten. Han fortæller om sine trængsler med sagen i de 8 år og forklarer, at den pludselige udvikling i sagen også er kommet bag på ham. Blandt andet har rigsarkivarens arrestation gjort det hele kaotisk!

Olga Sponeck tør op

Brevet virker så nogenlunde efter hensigten! Olga Sponeck er så småt ved at tør op. Hun synes dog, at Rigsarkivet kunne have betænkt, at Ørslev Kloster er i privat besiddelse, så man havde bedt om tilladelse, inden man bestemte, hvorledes fotograferingen skulle foregå. Og hun slutter sit brev: "Til slut vil jeg blot sige Dem, at det udelukkende er for Deres Skyld, at jeg overhovedet har strakt mig til daglig Adgang efter 10/8, da jeg ved, hvor stærkt denne Sag ligger Dem paa Hjerte."

Der er ingen forklaring på, hvorfor hun ikke vil give adgang til bøgerne før efter den 10. august. Man kan gætte på, at hun selv eller hendes altnuligmand, gartner Kjeldsen, skulle på ferie, og hun betroede åbenbart ikke andre at have nøgle til kælderen!

Aakjær skriver endnu et meget langt brev til hende. I begyndelsen forklarer han elskværdigt, tålmodigt og lidt ironisk, hvor besværligt forholdene er. - Og så er han altså nødt til at fortælle hende, at rigsarkivaren lige har meddelt ham, at det med stort besvær er lykkedes at skaffe en færgebillet til fotografen - som allerede er på vej!

Men jo før fotograferingen begynder, jo før får hun ro for ham og "andre frække Røvere og Stimænd". Han foreslår nu blot, at arkivbetjent Jørgensen får lov at hente så mange bøger ned på Hald Alderdomshjem

på en gang, at man har nok at fotografere, indtil man efter den 10. august kan få daglig adgang til kældrene.

"Spøg til side"

Aakjær fortsætter: "Jeg er bedrøvet over, at De nægtede at modtage Jørgensen forleden Dag. Jeg sætter ligesaa stor Pris paa Arkivbetjent Jørgensen, som De sætter paa Gartner Kjeldsen! Jørgensen og jeg føler os unægtelig i nogen Grad til Mode som den Handelsrejsende, der tre Gange blev smidt ud af Hoveddøren, men vendte tilbage ad Bagdøren og smilende sagde: "Spøg til Side!" Jeg haaber ikke, Komtessen vil være ganske ubønhørlig overfor mine Ønsker. Blandt de gamle Kirkebøger, som skal sikres, befinder sig jo ogsaa Ørslevklosters ældste Kirkebog fra 1686, og hvis De blot kendte denne smukke og snurrige gamle Bog, hvori de gamle Præster har prentet Sognefolkets, ogsaa Herskabets Historie, vilde De muligvis blive stemt noget mildere overfor vort nyttige Forehavende.

Vi skal gerne til Ære for Dem lade Ørslevkloster Kirkebog blive den første, der bliver foreviget, dersom De blot vil love mig, at De ikke vil være saa unaadig og ubønhørlig."

Længere nede i brevet bliver Aakjær mere direkte, bestemt og drilsk: "De kunde vel ikke vente, at jeg skulde give Afkald paa at faa Adgang til Kirkebøgerne og give Dem fuld Hals- og Haandsret over dem. Og jeg kunde sandelig ikke vente, at De vilde forbyde mig at fotografere Bøgerne, naar det sker uden for Gaardens Grund og uden anden Ulejlighed for Dem, end at De skal lade Hr. Kjeldsen lukke op før Jørgensen.

Dersom De virkelig er saa haardhjertet og ubønhørlig, saa fortjener De ikke bedre, end at jeg fremtidig titulerer Dem: Min naadige Rigsrevinde. Jeg foretrækker stadig at kalde Dem min naadige Komtesse med Eftertryk paa "Naadig".

P.S. Jeg lader Jørgensen tage Brevet med til Ørslev Kloster i Morgen og et allernaadigst Svar med Hjem vilde være mit højeste Ønske."

Om det var truslen om at kalde hende Rigsgrevinde, der sad, eller om det var hans brev i al almindelighed, der formildeste hende, er jo ikke let at vide.

Fotograferingen i gang

Et par dage efter kunne han imidlertid meddele rigsarkivaren, at fotograferingen var i fuld gang, men:...."Der har været nogle Gnidninger med Olga Sponneck, som en Overgang truede med at nægte os Adgang til Arkivalierne til andre Tider end dem, der passede hende, men ved nogen Diplomati er det lykkedes at formilde hende!"

Aakjær fortsætter med at fortælle, at kirkebøgerne efterhånden flyttes til Hald Alderdomshjem, som har egnede rum til fotograferingen, og er en offentlig institution, der kan antages at blive skånet af eventuelle krigshandlinger. Den trofaste Jørgensen sover om natten i det rum, hvor kirkebøgerne midlertidigt opholder sig.

Men Aakjærs trængsler er ikke forbi. - Fotograferingen blev påbegyndt af fotograf Grønlund og hans assistent Andersen, begge fra København. Efter at have sat Andersen i gang, rejste Grønlund hjem igen. Men foruden forskellige tekniske problemer med svigtende strøm, kirkebøgernes ukurante format osv., er der problemer med ham københavneren, Andersen!

Han har mildt sagt en uheldig optræden, og Aakjær må til sidst klage over ham til fotograf Grønlund i København, der ærgres sig over hans opførsel og forøvrigt synes, han får bestilt for lidt. Han overholder ikke de 5000 optagelser pr. dag.

Sidst i august skriver Aakjær til Grønlund: "Jeg skal ikke nægte, at jeg var ved at være nervøs for, at vi skulde blive "sagt op" paa Alderdomshjemet, men saavidt

jeg forstaaer, kom Sognefogeden og Hr. Andersen til Enighed ved Jørgensens Mægling, saa Faren drev over. Det er da nok muligt, at Forholdene paa Hald Alderdomshjem er lidt primitive for en saa inkarneret Københavner som Hr. Andersen; men det var jo næsten lykkedes ham at komme paa Kant med hele Befolkningen i Hald! - Hvis De mener, at Arkivbetjent Jørgensen og Hustru kan klare Fotograferingen, ser jeg meget gerne, han overtager Arbejdet..."

Ny fotograf antages!

Den dygtige arkivbetjent overtog fotograferingen og fik den godt overstået. I slutningen af oktober afleverede han en omhyggelig og imponerende fortegnelse over alle mikrofotograferingerne. Jørgensen og hustru var så dygtige, at de sammen med det specielle apparatur derefter blev "udlånt" til mikrofotografering på arkivet i Aabenraa.

Men hvordan forløb det fortsatte samarbejde med komtesse? - Det forløb slet ikke! Det holdt nemlig op! - Tilsyneladende løste en fugtigvarm eftersommer problemet. Men Aakjær var måske blevet lidt træt af sagen. Han skrev ikke om det til rigsarkivaren før end i november, da indleder han til gengæld frejdigt:

"Som Hr. Rigsarkivaren ved, blev det allerede sidst paa Sommeren nødvendigt at flytte Kirkebøgerne bort fra Ørslev Klosters Kælderrum, da de, især i den varme Sommertid, var meget fugtige, saaledes at der viste sig grønne Skimmelpletter paa Blade. Vi lejede derefter et tørt, lyst Kælderrum i Hald By og flyttede Reolerne derhen..."

Aakjær er alligevel ikke helt dristig ved ganske alene at have taget ansvaret for, at kirkebøgerne står i en privat villa.

Et par dage efter svarer rigsarkivaren, at han ikke erindrer at have hørt noget om, at kirkebøgerne er flyttet til Hald! - Men hvis de allerede har stået der i flere måneder,

må Aakjær vel mene, at det er det bedste under de nuværende forhold. -

Rigsarkivaren har muligvis problemer nok med at sikre arkivalierne i København og skriver, at han vil overlade afgørelsen til Svend Aakjærs eget gode skøn.

Solid murermestervilla

Men hvem i Hald var det mon, der påtog sig at opbevare Landsarkivets uerstattelige arkivalier under resten af krigen: - Det var Agnes Eriksen, der boede i et godt, solidt hus, som hendes afdøde mand, murermester Niels Peter Eriksen selv havde opført.

Agnes Eriksens børn, Inger, Lilly, Arne og Gerda husker tydeligt sagen. Sidstnævnte var kun 10 år og boede endnu hjemme, derfor står historien tydeligst for hende, måske især fordi det var noget, man ifølge sagens natur ikke snakkede for højt om!

Agnes Eriksen stillede to virkelig gode kælderrum til rådighed. Reolerne blev opstillet således, at man kunne komme til bøgerne fra begge sider. På den måde kunne der også cirkulere luft rundt om dem.

Der blev sat en tremmedør med hængelås ind til rummene, så kun arkivets folk kunne

låse sig ind. Ca. hver 14. dag ankom Svend, som han præsenterede sig. Det var åbenbart landsarkivaren selv, der som regel kom cyklende for at se, om hans kære arkivalier havde det godt. Han kom desuden for at tage nødvendige notater, så ikke al forskning gik i stå.

Agnes Eriksens børn husker Svend Aakjær som en elskværdig og venlig herre - men Agnes var nu også en rar og omgængelig dame. Og hr. Svend var sikkert glad for, at han endelig havde fundet gode, tørre rum - og at han nu kunne komme og gå, som han ville!

Arkivalierne kom tilbage til Landsarkivet i Viborg, så snart forholdene tillod det - og der står de den dag i dag, så slægts- og andre forskere kan studere dem - eller se mikrofilmene!

Kilder:

Korrespondance vedrørende beskyttelse mod følger af luftangreb, evakuering og microfotografering af kirkebøger 1938-47, LAV A.1/187, samt Korrespondance med rigsarkivaren 1942-44, LAV A.1/107.

En jøde i København

af Ingrid Wisborg Gade, Anthon Bachs Vej 6, 9000 Aalborg ☎ 98 12 65 15.

Det var med forventning, at jeg første gang skulle besøge arkiverne i København. Det vil sige, jeg har engang for flere år siden besøgt landsarkivet på Jagtvej, men der er jo sket ændringer der, som på andre arkiver.

Jeg valgte at besøge Rigsarkivet først. Mandag morgen blev jeg af min værtinde sat af på Christiansborg. Det skulle være et sted her i nærheden, jeg skulle ind. Klokkeren var knap 8.30, så der var god tid til at finde døren. Jeg gik ind i bibliotekshaven. Her var fred og ro, og jeg nød de flotte

bygninger. På et skilt stod der "Rigsarkivet", men der stod også "Folketinget" ved samme dør, så mon det var det rette sted? Jeg tog i døren og kom ind i nogle flotte haller og ganske rigtigt - til venstre var Rigsarkivet! Her stod en dame og en herre ved døren, og ellers var der kun en dame ved skranken, som absolut ikke havde noget med arkivet at gøre. Da vejret var godt udenfor, gik jeg mig en tur og så lidt mere på omegnen, til klokken nærmede sig 9.00. Nu var der kommet lidt flere mennesker, men så vidt jeg kunne se, var der plads nok

til alle, og hvad... jeg skulle jo i første omgang kun prøve at finde ud af, hvad der var på dette "Rigsarkiv"!

Klokken 9 gik døren op helt automatisk, og folk styrtede ind. Jeg tog den med ro, indtil en herre spurgte, om jeg var i køen. Det mente jeg ikke, jeg var, for jeg ville gerne have lidt vejledning. Da det blev min tur, sagde jeg, som det var, at dette var mit første besøg, og at jeg gerne ville have lidt hjælp. Og det skal jeg love for, jeg fik. De stod nærmest på ryggen af hinanden for at hjælpe hver gang, jeg nærmede mig skranken. "Nu skal du se her!" - og så kom der en lang forklaring på det, jeg havde spurgt om. Sådan var det hver gang, lige meget, hvor meget jeg spurgte, og det varede ikke ret lang tid, før jeg var godt i gang med "Nygaards sedler", lægdsruller og private arkiver.

Dagen efter kom turen til filmlæsesalen. Også her var der stor hjælpsomhed - desværre ikke lige med det samme et apparat, men det varede ikke 10 minutter, før der blev et ledigt til mig. Det er nok Rigsarkivets store handicap, at man egentlig optager 3 pladser hver: en til mikrokort, en til mikrofilm og en til andre arkivalier - og der er for få læseapparater.

Om onsdagen havde jeg andre ærinder fra morgenstunden, så først ved 11-tiden trådte jeg ind ad døren, og nu var jeg nærmest en kær gæst. Vi kendte hinanden, og de vidste, at nu kommer hende, der spørger, men jeg følte mig igen velkommen!

Hjemmefra havde jeg forberedt nogle ting, som jeg havde en klar fornemmelse af, at jeg skulle på landsarkivet efter. Altså mødte jeg op der torsdag morgen igen så tidligt, at jeg gik en tur på Assistenskirkegården i ventetiden. Da klokken nærmede sig 9, gik jeg tilbage til arkivet og stod ved døren. Jeg var den første, men der kom da lidt flere. Her var ikke tale om at blive lukket ind i varmen før kl. 9. Det var ellers lidt koldt,

og det havde da været rart i det mindste at komme ind i vindfanget. Her henvendte jeg mig ligeledes ved skranken og spurgte om vej. "Jo, jeg kunne gå ud af den dør der i den anden ende af læsesalen, der var kirkebøger og folketællinger, og så kunne jeg læse lidt i vejledningen, den stod derhenne!" Nå, jeg gik ud ad den anviste dør og fandt et rum med en masse bøger. Kirkebøger, folketællinger m.v. Men hvor står hvad, og hvordan er det arkiveret? Og hvordan finder man en mand død i København i årene 1848-53? Nu er det ikke sådan at få vejledning hos personalet. For det første begynder de ikke at tænke i de baner, før kl. 10 - for det andet ved de desværre ikke ret meget, eller også vil de ikke ud med deres viden! Jeg måtte prøve at klare mig selv og startede med den kirkebog, der hørte til det sogn, hvor jeg sidst havde fundet ham i *Vejviseren*, men er der nogen, der flytter tit, så er det københavnerne! Ved frokosten i et meget røgfyldt lokale var jeg heldig at komme til at sidde sammen med en dame, jeg havde set på Rigsarkivet dagen før, og da jeg beklagede min nød, skal jeg love for, der skete noget. Som på Rigsarkivet lød det nu: "Jamen, du skal da prøve det og det, og det står der og der. Nu skal jeg vise dig osv. Og har du ikke fået de vejledninger - det skal jeg finde til dig!" Det blev min redning. Desværre var dagen jo ved at gå, og udleveringen stoppede jo også tidligt, så: "Du kan nok ikke nå det i dag, men du kan godt bestille til i morgen!" Nu var "i morgen" jo fredag, og jeg skulle se at komme tilbage til fastlandet igen, men besluttede alligevel at ville bruge en formiddag på at finde flere oplysninger!

Fredag morgen var det snestorm, og til afveksling for torsdag kunne jeg komme i læ. Herligt! Nogle af mine bestilte arkivalier var klar - desværre den forkerte pakke, men det blev hurtigt rettet. Senere var det galt med en bog, der åbenbart var stillet

forkert i reolen, så der gik 3/4 time med at trave op og ned ad gulvet og vente på, at personalet fik snakket færdigt og diskuteret vind og vejr, før de tog sig af at hente mine nybestilte bøger. Ret irriterende, når dagen er kort og desuden den sidste i denne omgang. Det kneb også meget med den vejledning. Personalet ved ikke nok, kan ikke svare på de almindeligste spørgsmål og kan dårligt læse gotisk. Hvad betød den henvisning, der stod i forseglingsprotokollen? Hvad betød det, at der i kirkebogen stod "gratis" ved en dåb? De må da have hørt de spørgsmål før, eller er de lige ind kommet ind som langtidsledige? - Så er arkivet da

dårligt stillet! Nå, jeg nåede at få gjort en del notater, og vel hjemme er de ved at falde på plads, og som altid melder der sig nye spørgsmål til næste arkivbesøg. Et lyspunkt denne snefyldte fredag på landsarkivet var, da Anton fra Viborg dukkede op. Han kan da læse gotisk og er altid villig til at hjælpe. Min sidste oplevelse var, da Anton kaldte på mig og fortalte, at denne bog her kunne jeg slet ikke leve uden, og da jeg gerne fortsat vil slægtsforske nogle år endnu, købte jeg den - og så kunne jeg for øvrigt godt lige tage 5 bøger med hjem til foreningen! Og det gjorde jeg så!

Noget om vaccinationer

af Ole Bech Knudsen, Jyllands Allé 2, 3.tv., 8000 Århus C ☎ 86 11 55 47.

Koppevaccinationen blev ved forordningen af 3.4.1810 indført som offentlig - og i praksis en tvungen foranstaltning.

I den første tid udførtes vaccinationen ikke blot af læger, men også af præster, lærere og andre lægmænd, der i følge forordningen kunne få autorisation som vaccinatorer.

De skulle lige som lægerne føre en autoriseret vaccinationsprotokol, hvori indførtes den *vaccineredes navn, alder, fødested og forældre* samt *vaccinationsdato*.

Fra 1811 måtte præsterne ikke foretage nogen vielse uden at sikre sig, at både brud og brudgom var vaccinerede eller havde haft de naturlige kopper. Fra 1812 skulle de stille de samme krav til dem, der ønskede at blive antaget til konfirmation. For at sikre sig disse oplysninger noterede præsterne som regel vaccinationsdato og vaccinatorens navn i kirkebøgernes anmærkningsrubrikker ved vielse og konfirmation.

Ofte er vaccinationerne også anført i til- og afgangslisterne, og det er en stor hjælp, når man skal følge en person med et meget almindeligt navn, f.eks. Jens Jensen eller

Maren Pedersdatter. Ved hjælp af vaccinationsdatoen kan man som regel identificere disse personer.

Kender man vaccinationen på en person død før folketællingen 1845, kan man således ved hjælp af vaccinationsprotokollerne finde fødested og forældre.

For at finde frem til vaccinationsprotokollen må vi først have opklaret, hvem vaccinatøren var.

Vi tager et praktisk eksempel:

I Vrads Kirke blev 30. april 1836 viet ungarl Niels Nielsen, gmd. i Funder Sogn, og pigen Mariane Laursdatter af Hvipskov i Vrads Sogn.

I anmærkningsrubrikken ses, at brudgommen var vaccineret 19. august 1813 af Bagger og bruden 8. august 1825 af Arntzen.

Hvem var Bagger og Arntzen?

Langt de fleste vaccinatorer var læger, så vi prøver først at slå efter i Kristian Carøe: *Den Danske Lægestand 1479-1900*. 5 bind, 1904-22 (genoptrykt 1977 i ét bind). Her

nævnes 2 læger ved navn Bagger i første halvdel af 1800-tallet. Den første døde 1812, men den anden var distriktskirurg i Viborg 1807-23! I arkivet fra Stiftsphysikatet for Viborg og Thisted amter findes en vaccinationsprotokol 1818-57 vedr. Viborg Amt. Den rækker altså ikke langt nok tilbage. I Viborg lægedistrikts arkiv er bevaret vaccinationsprotokoller fra 1810ff. Men desværre er det ikke lykkedes, at finde Niels Nielsen under den anførte dato. Der findes en lang række præster ved navn Bagger, men ingen i nærheden af Funder Sogn, som passer tidsmæssigt.

Lad os prøve at finde brudens vaccinator Arntzen. Han ses ikke nævnt blandt lægerne. Måske har han været præst? Vi slår op i S.V. Wiberg: *Almindelig Dansk Præstehistorie*. 4 bind, 1870-73 (genoptrykt 1959-60). Her findes to præster Arntzen. Den ene blev dog først præst 1837, men den anden var præst i Sønder Vissing-Voerladedgård Pastorat 1795-1846. I dette pastorats arkiv findes en vaccinationsprotokol 1818-70. Og her finder vi bruden Mariane Laursdatter indført. Hendes fødested anføres som Hvipskov (i Vrads Sogn), datter af Lauritz Lassen.

Vi fandt altså brudens data, men ikke brudgommens. Præsten kan jo være kommet til at anføre en forkert vaccinationsdato ved vielsen. Det er derfor klogt at sammen-

ligne med andre indførsler, hvorfra man eventuelt også kender vaccinationsdatoen. F. eks. konfirmation eller til- og afgangslisterne.

Endelig må vi heller ikke glemme, at andre end læger og præster kunne optræde som vaccinatorer. Var det en skolelærer, kan man prøve i skolekommissionens arkiv.

Ved lov af 8.2.1871 blev det bestemt, at alle skulle være vaccineret inden 7-års alderen, og tilsynspligten blev nu flyttet fra sognepræsten og over til skolebestyrerne, som ikke måtte lade nogen begynde i skolerne uden forevisning af vaccinationsattest. De børn, der allerede var begyndt i skole, skulle i en overgangsperiode på 7-8 år stadig lade sig vaccinere inden konfirmationen. Dvs. at fra ca. 1880 må vi regne med, at præsterne ophører med at notere vaccinationsdata i kirkebøgerne.

Altså: Husk altid at nedskrive vaccinationsoplysningerne for jeres aner! - det er tit til hjælp i jeres videre eftersøgning.

I *Personalhistorisk Tidsskrift 1994:2* kan I læse en meget grundigere fremstilling af vaccinationens historie, skrevet af Lisbeth Ulsø: "Vaccinationernes velsignede bivirkninger - for slægtsforskere", som også indeholder en litteraturliste samt endnu et praktisk eksempel.

Grøn-slægten på Tanderup og Ørnhoved

af Ole Bech Knudsen, Jyllands Allé 2, 3.tv., 8000 Århus C ☎ 86 11 55 47.

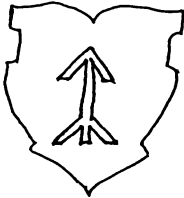
I SLÆGTEN nr. 4, juli 1991, skrev Anton Blaabjerg en artikel om Johanne Grøn og hendes tilknytning til Ørnhoved i Tjørring Sogn ved Herning. - Emnet blev taget op i SLÆGTEN nr. 12, juli 1995, hvor Flemming Bæk Laursen skrev om Johanne Grøns mødrene slægt i artiklen "Iver Blik til Nørbækgaard".

Det har inspireret mig til at skrive om Johanne Grøns formodede fædrene slægt, Grøn-slægten på Tanderup og Ørnhoved.

I slutningen af 1500-tallet beboedes Oustrupgård i Røgen Sogn af Sejer Andersen (Bonde), ridefoged i Skanderborg Len, død 1598, hvorpå enken Johanne Grøn (i live 1626) giftede sig med Jesper Pedersen, her-

redsfoged i Gjern Herred (død ca. 1650)¹. - Over disse 3 personer findes en stor gravsten inde i Røgen Kirke². På stenen ses 3 våbenskjolde, som viser de 2 mænds bømærker, mens Johanne Grøns skjold er ud-

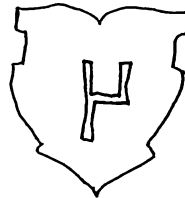
fyldt med et Jesusmonogram: IHS, som er de første 3 bogstaver i navnet Jesus efter det græske alfabet. På latin er det blevet udlagt som Jesus Hominum Salvator, dvs. Jesus menneskenes frelser.

Sejer Andersen (Bonde)
- de tre skjolde på ligstenen i Røgen Kirke.

Johanne Grøn

Jesper Pedersen

Sejer Andersen (Bonde) og Johanne Grøn havde mindst 3 børn: Anders Sejersen, Karen Sejersdatter og Erik Sejersen, mens Johanne Grøn ikke havde børn i andet ægteskab.

Der har været mange spekulationer om Johanne Grøns afstamning, da hun har en meget stor efterslægt. Hed hendes fader Erik Grøn, efter hvem hun i så fald havde opkaldt en søn? Var hun adelig?³

En del kunne tyde på adelskab. I et skøde fra 1626 købte Jesper Pedersen i Oustrup sammem med "min kære hustru, ærlig og velbyrdig Johanne Grøn", en selvejergård i Farre, Sporup Sogn⁴. Ordet velbyrdig anvendtes på den tid normalt kun om adelige.

For 4-5 år siden fandt Holger Hertzum-Larsen, Nr. Nissum, et stævningsbrev fra 1599 i stævningsbogen fra Kongens Retterting, datidens Højesteret⁵.

Stævningen var udtaget af Christen Munk til Ørnhoved imod Karine Bliksdatter, ligeledes til Ørnhoved. Sagen drejede sig om Karine Bliks salg af Sønderbygård i Borris Sogn. Stævningsbrevet er overstreget med blyant (hvad der ikke kan ses på mikrofilmen) og tilføjet: "Der siges, at denne stævning blev aldrig forkyndt".

Der kom altså ingen retssag ud af stævningen, men af brevet kan det udledes, at

Karine Blik har haft 3 døtre:

- Marine Grønsdatter, gift med den adelige Christen Munk til Ørnhoved.
- En datter (Karine Grøn), gift med Niels Hansen i Grimlund i Hoven Sogn.
- En datter (Johanne Grøn), gift med Sejer Andersen (Bonde) i Oustrup.

Karine Bliks 3 døtre førte alle navnet Grøn (eller Grønsdatter, som dog ikke betyder, at faderens fornavn har været Grøn). Hun må altså have været gift med en NN Grøn, formodentlig til Ørnhoved.

Denne NN Grøn er sandsynligvis død omkring 1583, idet der i den nævnte stævning omtales et skiftebrev fra dette år, men intet om den afdødes navn. Karine Blik har ladet sig fledføre med sine børn (en slags aftægtskontrakt), og ved denne fledføring har Niels Hansen i Grimlund fået tillagt Sønderbygård, som i 1595 "haver fulgt Niels Hansen i Grimlund på tolvte år efter skiftebrevs indhold, dateret anno [15]83". Christen Munk og Marine Grøn har fået tillagt Ørnhoved, mens vi derimod ikke ved, hvad Sejer Andersen (Bonde) og Johanne Grøn har fået.

Vi er nu endelig nået til sagens kerne. Hvem var Karine Bliks mand? Hvem var denne NN Grøn? [til Ørnhoved?].

Slår vi op i Trap: *Danmark*⁶, får vi at vide, at Ørnhoved i 1507 ejedes af Las Nielsen i Tanderup, Snejbjerg Sogn.⁷ Ørnhoved var da en selvejergård under kronen, og Las Nielsen ejede altså kun bondeskylden i gården, men ikke herlighedsretten. Der svarede landgilde af gården til kronen⁸. 1525-43 nævnes i Ørnhoved en Morten Grøn⁹, som 1532 fik lavhævd (en slags ejendomsbrev) på gården¹⁰. Og videre anføres, at 1560 fik hans broderbørn Laurids, Erik og Mette Grøn af kronen ejendomsbrev på Ørnhoved "mod at svare årlig afgift som før fejden"¹¹ (Skipper Clements fejden 1534, hvorefter de oprørske selvejerbønder blev frataget deres selvejerret, som de derefter måtte løskøbe hos kronen, eller forblive fæstebønder)¹². Ørnhoved blev altså først indløst 26 år efter fejden. Videre hedder det i Trap, at 1590 skrev Christen Munk sig til Ørnhoved,¹³ hvis herlighed han 1598 erhvervede ved mageskifte med kronen¹⁴. Først da blev Ørnhoved en fri adelig gård.

Der har således eksisteret en Erik Grøn med tilknytning til Ørnhoved 1560. I *Danmarks Adels Aarbog 1895* findes en stamtafle over slægten Grøn. Heri anføres Erik Grøn som søn af Jens Grøn og Bodil Rodsteen Markorsdatter. Som en mulig broder til Jens Grøn nævnes Morten Grøn til Ørnhoved. Stamtavlen er dog desværre meget mangelfuld og må nu siges at være totalt forældet og uholdbar.

Som nævnt ejedes Ørnhoved 1507 af Las Nielsen i Tanderup. Lad os for en stund vende tilbage til Trap: *Danmark*¹⁵. Om gården Tanderup i Snejbjerg Sogn hedder det, at den beboedes 1480-1511 af Las Nielsen, der synes at have været adelig¹⁶. Gården var en selvejergård, som svarede landgilde til kronen¹⁷. 1528-49 beboedes den af væbneren Niels Lauridsen¹⁸, som muligvis var Las Nielsens søn. 1575-82 nævnes i Tanderup en Lars Grøn, som 1582 solgte de jordegne gårde Tanderup, Krogstrup og Fonvad til

Malte Jensen (Sehested) til Holmgård¹⁹.

Der var altså en Lars Grøn nogenlunde samtidig i både Ørnhoved og Tanderup. Er det samme person?

Den nævnte Las Nielsen i Tanderup var gift med en søster til Christen Rød af Vognbjerg i Stavning Sogn²⁰. Deres broder Las Rød i Hindsels, Hvidbjerg Sogn, Refs Herred, pantsatte 1499 gården Rabæk i Oddum Sogn til den senere rigsråd Niels Clementsen²¹. Efter det langstrakte opgør mellem kronen og Niels Clementsens arvinger må Rabæk igen være kommet i Rød-slægtens fulde besiddelse, og formodentlig tilfaldet Las Nielsens hustru NN Rød. Efter hende må gården være gået i arv til deres formodede 4 børn, som i 1550 har solgt deres lodder i Rabæk til Iver Krabbe til Østergård²².

I en sag om låsebrev (ejendomsbrev) vedr. Rabæk ved Kongens Retterting ses, at Niels Lauridsen i Tanderup solgte en broderlod, Jens Madsen i Øster Amtrup, Snejbjerg Sogn, solgte med sin hustru Anne Lauridsdatters samtykke en søsterlod, og endelig solgte Laurids Grøn til Ørnhoved den søsterlod, som han og hans søskende var tilfalden. Desuden havde Hans Lauridsen i Kærgård, Skjern Sogn, en ukendt andel (men vel også en broderlod?)²³.

Laurids Grøn til Ørnhoved og søskende er vel de samme, som Lars, Erik og Mette Grøn, der som tidligere nævnt 1560 fik ejendomsbrev på Ørnhoved. Fra dette salg af gården Rabæk må vi kunne udlede, at de 3 søskende Grøn er datterbørn af Las Nielsen og hustru NN Rød i Tanderup. Da de 3 søskende ejede Ørnhoved, var deres fader vel den Morten Grøn, som 1532 fik lavhævd på samme gård, og som således tidligere havde tilhørt hans svigerfader Las Nielsen i Tanderup²⁴.

I 1560 er Laurids Grøn medejer af Ørnhoved. Min hypotese er, at han er identisk med den Lars Grøn, der 1564, 1565 og

1566 blev tilsagt til tjeneste til skibs, og som døde 28.7.1566 under flådens forlis ved Gotland²⁵. Hvis denne teori er rigtig, passer det med, at broderen Erik Grøn har overtaget Ørnhoved, som derefter ved skifte 1583 er overgået til hans formodede enke Karine Blik og deres børn Marine, Karine og Johanne Grøn.

Men hvem er da den Lars Grøn, som nævnes 1575-82 i Tanderup. Denne gård beboedes -1528-1550- af væbneren Niels Lauridsen, som må være søn af den tidligere ejer Las Nielsen og NN Rød. Niels Lauridsen og medarbejder havde 1541 en sag mod Niels Grøn vedr. en mølle i Lem Sogn²⁶. Og 1542 havde Erik Grøn til Ul-sund sag om samme mølle imod Niels Ludvigsen til Høgsbro, Henrik Knudsen til Rødding, Niels Lauridsen til Tanderup, Niels Lunov til Rygård, Mads Grøn og fru Elsebe med lavværge²⁷. Vi ved, at såvel Henrik Knudsen som Niels Lunov var gift med en Grøn²⁸. Alt tyder således på, at Niels Lauridsen til Tanderup er med i denne sag, fordi hans hustru også har været en Grøn. - Hun er måske identisk med den "ærlig og velbyrdig fru Kirsten Pedersdatter til Tanderup", der 1564 arver Storupgård, Ørding Sogn, efter Niels Enevoldsen til Hvidbjerggård, ligeledes på Mors. Hun omtales nemlig 1568 som Kirsten Grønsdatter i Storupgård^{28a}.

Niels Lauridsen havde en søn, Laurids Nielsen, som ifølge Trap ejede Kærgård i Skjern Sogn 1565 sammen med fætterten Laurids Hansen²⁹. Men hvem overtog Tanderup efter Niels Lauridsen? Ja, det gjorde vel hans søn, Laurids Nielsen? Mon ikke denne Laurids Nielsen er identisk med Lars eller Laurids Grøn i Tanderup 1575-82? Hermed får vi en forklaring på det våben (et lodret delt skjold og deri en snog), som Lars Grøn forsegler med ved hyldingen 13.7.1580³⁰.

Min hypotese er, at Lars Grøn har anvendt sit fædrene våben, men sit mødrene slægtsnavn, efter at fætteren Lars Grøn til Ørnhoved er død 1566. Hvis det er rigtigt, har vi således fundet Tanderup-slægtens hidtil ukendte våbenskjold, og samtidig en forklaring på, hvorfor Lars Grøn i Tanderup bruger et våben forskellig fra Grønslægtens med ulven. Lars Grøn døde mellem 1585 og 1587³¹, og efterlod enken fru Gertrud Olufsdatter, men tilsyneladende ingen børn³².

Det var en længere udredning uden konkrete beviser, men slægtsforskning i 1500-tallet må desværre ofte nøjes med formodninger og sandsynliggørelser pga. det sparsomme kildemateriale.

Grøn

Tanderup?

Våbenskjolde tegnet af H. Storck til publikationen *Dansk Vaabenbog*, 1910.

- Slægtsoversigt side 45!

Noter:

- 1 S. Leth Danielsen: Oustrupgaard og dens Beboere gennem 400 Aar, i *Aarhus Stifts Aarbøger* 1938, s.1-68. Slægtsarkivet: Slægten fra Tøving. 1988. Udarb. af Anton Blaabjerg.
- 2 Danmarks Kirker. Udg. af Nationalmuseet. Århus Amt. 7. bind, s.3564-65.
- 3 Som note 1.
- 4 RA. Rentekammeret. Jyske stifters renteskriverkontor 1760-71. Kommissionsakter vedr. afhændelsen af kronens gods i Skanderborg Distrikt 1767 (Rtk. 2247.25). Under bilag nr.124 til bilag 1. Skøde nr. 4 af 9.12.1626.

- 5 SLÆGTEN, nr. 4, juli 1991, s.34-36.
- 6 J.P.Trap: Danmark. 5. udg. 22. bind. 1965. Ringkøbing amt, s.135.
- 7 Evald Tang Kristensen: Afskrift af et Ride-mandstog, i *Samlinger til Jydsk Historie og Topografi* bd.9, 1882-83, s.40-56 (s.50).
- 8 Oluf Nielsen: Harsyssels Diplomatarium. 1893. s.82 (Lundenæs Slots Jordebog 1498).
- 9 Danske Magazin. 2.rk.5.bd., s.53. Det kgl. Rettertings domme og Rigens Forfølgninger fra Chr.III's tid. Udg. ved Troels Dahlerup. Bd.2. 1969. s.758 og 767.
- 10 Som note 7 (Spec. s.51).
- 11 Kancelliets Brevbøger 16.7.1560.
- 12 Thomas B. Bang: Klemmentsfejds Efterspil, i *Historisk Tidsskrift* 8.rk. 6.bd., 1915-17, s.165-96.
- 13 Kancelliets Brevbøger 31.7.1590.
- 14 Kancelliets Brevbøger 6.3.1598.
- 15 Som note 6, s.379-80.
- 16 Oluf Nielsen: Harsyssels Diplomatarium. 1893. s.64-65. Danske Magazin 4.rk. 2. bd., s.298 (Udskrivningsliste 1511). Las Nielsen levede også 1523 (note 7).
- 17 Som note 8, s.83.
- 18 Fru Eline Gøyes Jordebog. Udg. ved A. Thiset. 1892. s.379. Danske Kancelliregistranter 11.11.1549.
- 19 Kronens Skøder. Bd.1. Udg. ved L. Laur-sen. 1890-92. s.159, 23.6.1575 og s.254-55, 19.6.1582. Om Tanderup, se Johan C. Sulkjær: Snebjerg Sogn, bd.1, 1925, s.7ff.
- 20 Som note 18 (Fru Eline Gøye) s.362. Om Rød-slægten: Danmarks Adels Aarbog. 1901. s.459 (under Viffert).
- 21 Som note 18 (Fru Eline Gøye) s.363.
- 22 RA. Kongens Retterting. Rigens Forfølg-ningsbog 1545-52, fol. 479a, 481a, 482a, 488b, 489a og 512a-b.
- 23 Som note 22.
- 24 Som note 7 (Spec. s.51).
- 25 Kancelliets Brevbøger 14.3.1564, 6.2. 1565 og 26.2.1566. Danske Magazin 3. rk.2.bd., 1845, s.90 og 94.
- 26 Som note 9 (Det kgl. Retterting), s. 670-71.
- 27 Danske Magazin 3.rk.6.bd., s.315.
- 28 Danmarks Adels Aarbog. 1936. Tilføjelser og rettelser, s.125.
- 28a RA. Privatarkiver på pergament. Iver Grøn 17.januar 1564. - Danmarks Adels Aarbog. 1911, s.378 (Rekhals). - C. Rise Hansen: Præsteindberetninger om fæste-gods m.v. i Vendelbo stift 1568 og 1599. Udg. 1964, s.115, 130 og 139.
- 29 Som note 6, s.168.
- 30 Danske adelsvåbner. Ved Sven Tito Achen. 1973. s.145.
- 31 Kancelliets Brevbøger 29.4.1585 og 6.2. 1587.
- 32 Viborg Landstings Dombøger 1616. Udg. ved Poul Rasmussen. 1965. s. 333-34.

Nyt om "Trabjerg-slægten"

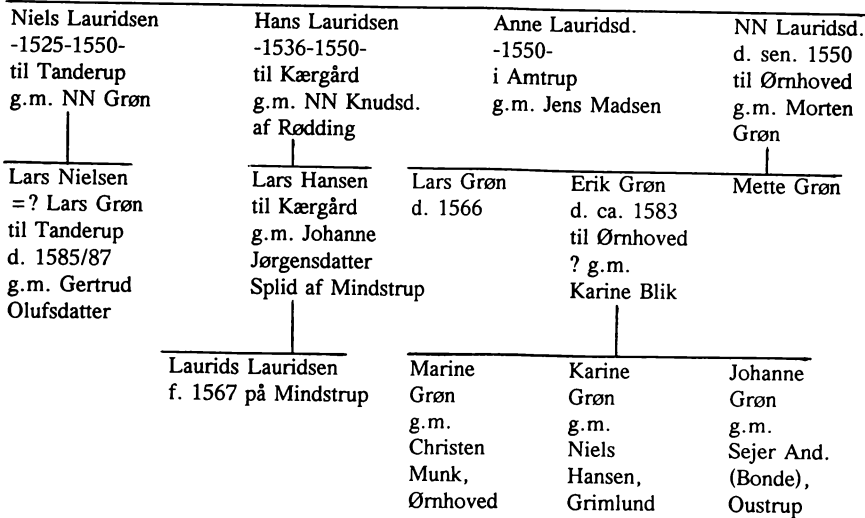
Holger Hertzum-Larsen, Hovedgaden 32, Nr. Nissum, 7620 Lemvig ☎ 97 89 13 07, er via Johannes Blæsbjerg, Aulum, blevet opmærksom på en kronik 11.6.1992 i Kristeligt Dagblad af Peter E. Raes i Køge om hans jagt på gamle, danske bibler til bogværket *På sporet af gamle bibler*. Her fortalte bl.a. om et eksemplar af den første danske fuldstændige bibeloversættelse, Christian III's bibel fra 1550, der siden er blev skænket til Sejerslev Kirke på Mors. - Heri findes uhyre interessante slægtsopteg-

nelser fra 1550erne og -60erne om den fra bl.a. Jens Abildtrups bøger¹ kendte herredsfoged i Ginding Herred, Anders Jepsen (tidligere påhæftet navnet Hvid) i Trabjergs søn Niels, der ligeledes boede i Trabjerg i Borbjerg Sogn nordøst for Holstebro. - Optegnelserne tydes således:

[A]nno 1550 Then Sønnndagh Nest for S. Hans Dagh Stodt Niels Andersøenns Brølup wdj Trabierigh Medt Kirste[n] Andersdat-
th[er].

Slægtsoversigt fra side 43

Las Nielsen g.m. NN Rød
-1480-1523-
til Tanderup, Ørnhoved og Kærgård

- fortsættelse fra side 44:

1552 tha Bleff Anders Nielsenn født paa Pintzdagh, døde 14 dag th[er] Epth[er].

1553 Bleff Anders Nielsenn født Och Opneffnit [e]pth[er] hans Brod[er] paa S. Hans Dagh Och døde 37 Wgg[er] th[er] Eft[er].

[Ann]o 1554 then Anden TorssDag Epth[er] Paaske døde Salligh Niels Andersenn i Trabierigh Gudt were hannom Nadigh.

[An]no 1554 Bleff Karine Niels Datth[er] født wdj Trabierigh, thenn 36 Wgg[er]s dagh Epth[er] att gudt haffde kalldett hendis Sallige fader Bortt.

[An]no 1557 den Søndagh for Lucas Euangeliste Dagh [s]todt Jens Banghs Brølupe wdj Trabierigh M[ed] Kirstine Andersdatth[er].

Anno 1559 Then Mandagh for Kyndermisse Dagh, da Bleff Niels Bang født wdj Trabierigh.

[A]nno 1560 Leffuerdagh Epth[er] Wor Herris Himmelferdtdagh Bleff Peder Bangh født Wdj Trabierigh.

Anno 1562 Mandagh Nest for Pallmme Sø[n]dag bleff Poffuel bangh født y Trabierigh och døde 14 Wgg[er].

Anno 1563 Thenn Tysdag, som var hellig Kaarss dag, [d]a bleff Poffuell Bang født Och opneff[nt] Eft[er] hans salig Brod[er].

[A]nno 1564 Then Mandag Nest for Simo[n] Jude dag bleff Erick Erigh bang født y Trabierigh.

Anno 1569 Then Oedensdag Affth[en] for P.. søndag .. bleff Giøde Bang født ..

Udbyttet heraf bliver på moderne dansk:

Niels Andersen, [f. før 1530], d. 5.4. 1554 i Trabjerg. Gift sst. 15.6.1550 med Kirsten/Kirstine Andersdatter, [f. 1519-33], d. efter 1569. Gift 2. gang sst. 17.10. 1557

med Jens Bang, [f. før 1535, d. efter 1569], bosat i Trabjerg til efter 1564, måske også til efter 1569.

9 børn, hvoraf de 8 ældste - måske alle 9 - blev født i Trabjerg:

- 1 Anders Nielsen, født 5.6.1552, død [ca. 19.6.] 1552, 14 dage gl.
- 2 Anders Nielsen, født 24.6.1553, død [ca. 11.-17.3.] 1554, 37 uger gl.
- 3 Karine Nielsdatter, født [ca. 30.12.] 1554.
- 4 Niels Bang, født 2.2.1559.
- 5 Peder Bang, født 25.5.1560.
- 6 Poul Bang, født 9.3.1562, død [14.-20.6.] 1562, 14 uger gl.
- 7 Poul Bang, født 14.9.1563.
- 8 Erik Bang, født 16.10.1564.
- 9 Gjøde Bang, født .... 1569.

Disse optegnelser får konsekvenser for opfattelsen af Trabjerg-slægtens forgreninger. - Lad os høre mere herom!

Biblens senere skæbne

Biblens forside er forlængst gået tabt, så en senere ejer har selv ladet en håndskrevet forside kalligrafere og nederst på siden tilføjet:

Peder Nielsøn, Barnfødt udi Øsløsog Nu boendis udi Vesløs, [t]ilhører dene Bibel med all Rette, og hafuer jeg den kiøft og ladet [bekoste?] Saauelsom allting der fore Redelig betalt. Gud unde mig [he]rudi med hiertens lyst og andagt at lese og mit lif og lefn[it] [her?] efter saaledis anvende og Føre, at ieg ... Vorde ... ..ng Til Himmerig og det Euige liif. skreuet udi ..... 29. Dec(?). Anno 1694.

Vesløs ligger jo i Hanherred, hvorfra biblen senere kom til det nordlige Mors, hvor den i følge en artikel i *Morsø Folkeblad* 18.2.1995 dukkede op på et loft i Sejerslev i begyndelsen af dette århundrede, fundet af Maren Søndergaard Odgaard, arvet af datteren Kirstine Overgaard og nu skænket til kirken i Sejerslev af dennes datter Lis Thymann i Bagsværd. - Den gamle bibel er en sjældenhed, for af det oprindelige oplag på 3.000 kendes nu kun 172 eksemplarer, hvoraf kun 12 er komplette.

AB

Note:

- 1 Ole Bech Knudsen: Trabjerg-slægten - nogle kildekritiske betragtninger, i *SLÆGTEN* nr. 7 - januar 1993, s.42.

Brugte mikrokort

af Villy Bendtsen, Storebjerg 31, 2670 Greve ☎ (og fax) 42 90 19 42.

Det er blevet meget populært at anskaffe mikrokort til brug i slægtsforskningen. Dette har gjort undersøgelserne i kirkebøger og folketællinger nærmest afslappende i forhold til vilkårene for undersøgelser på arkiverne. Man er pludselig helt fri for at kæmpe mod arkivets alt for "tidlige" lukketid. Enhver oplever, at undersøgelserne ofte først giver resultat meget tæt på arkivets lukketid.

Efterhånden er der derfor nu opstået en del private samlinger af "brugte" mikrokort.

Selv om anskaffelsesprisen for mikrokort synes ganske rimelige, kan det godt løbe op i en betydelig investering, når undersøgelserne først griber ind i flere sogne. Alle, der har anskaffet sig mikrokort af kirkebøger og folketællinger mv., vil dog af gode grunde helst ikke skille sig af med materialet; det er jo nyttigt at kunne bladre tilbage. Tanken om at udlåne materialet til ligesindede er derimod meget nærliggende og må være oplagt i en fælles sag.

I erkendelse af, at slægtsforskere i en vis

grad er individualister, der foretager deres egne konkrete undersøgelser, kan en udveksling af brugte mikrokort ikke foretages uden en vis form for systematisering. Ideen er, at der skabes et forum, hvor "lånerne" kan blive gjort bekendt med, hvilket mikrokortmateriale, som foreligger tilgængelige hos andre forskere.

Der er ikke tale om konkurrence med udgiverne af mikrokort, men om en yderligere udnyttelse af materialet, som kan skabe grundlag for en udbredelse af arkivaliernes indhold. I forventning om tilslutning til ideen, vil jeg sørge for a'jour-førelse af en liste over det tilgængelige udlånsmateriale.

Oplysningerne om mikrokort, som stilles til rådighed for udlån, skal derfor snarest skaffes tilveje, så udvekslingen kan komme i gang.

Udlånene sker på grundlag af ovennævnte liste ved direkte skriftlig kontakt mellem

ejer og låner, således at låner vedlægger frankeret kuvert (min. 5 kr.), samt 2 kr. pr. kort. Lånet omfatter hele kirkebøger (angivne årstal) - som ved indkøbene. Udlånstiden er maksimalt 6 uger med tilbagesendelsespligt i ubeskadiget tilstand og uden påkrav.

Jeg skal bruge de samme oplysninger, som blev afgivet ved bestillingen af materialet dvs.: Sogn, årstal, antal kort og løbe nr. (som angivet på kortene), samt navn og adresse, og evt. giro nr. (☒ er ikke nødvendigt).

Oplysningerne til udlånerlisten (udvekslingslisten) skal hurtigst indsendes til mig.

Listen vil indeholde oplysninger om antal kort, "udlånsprisen" og tilmeldte ejerens adresse samt evt. giro nr. Den forhåbentlige lange liste vil kunne rekvireres skriftligt hos mig mod frankeret svarkuvert (min. 5 kr.), samt 25 kr. til fotokopier etc. (giro nr. 912 5183).

Kildeindtastninger - ekstrakter (Vendsyssel)

Mange er efterhånden blevet interesseret i at indtaste kilder på edb, enten i fuld størrelse eller som uddrag/ekstrakter. - Det er tosset at gå i gang med et sådant projekt, før man her undersøgt, om en anden har udført det samme arbejde eller er igang dermed.

En god nøgle til at få svar herpå er den knap 100 sider store publikation *Kildeoversigten*, udg. 1993 af DIS-Danmark, Databehandling i Slægtsforskning; formand: Sv.-E. Christiansen, Hvedbjergvej 24, 8220 Brabrand ☒ 86 25 22 52, redaktør: Hanne Marie Rud, Egebjergtoften 122, 2750 Ballerup ☒ 44 66 17 04. - Man kan enten købe nævnte publikation for kun 50 kr. eller kontakte foreningen og erhverve publikationen på diskette med alle de nyeste rettelser og tilføjelser.

Lokalhistoriske arkiver har udarbejdet hæfter med kildeindtastninger. Nævnes skal blot arkivet i Frederikshavn, der har til huse på Bangbo Museum, Dr. Margrethesvej 6, 9900 Frederikshavn (☒ 98 42 31 11), hvor man kan rekvirere en bogliste med museets/arkivets udgivelser. Her iblandt findes hæfter med ekstrakter af en meget stor del af skifteprotokollerne for godserne i det nordlige Vendsyssel. Heraf skal nævnes:

- Ellinggård 1775-1815, v. Jørgensen.
- Knivholt 1736-1818, v. Jørgensen.
- Lerbæk 1726-71, v. Jørgensen.
- Hørsholmene 1790-1812, v. Jørgensen.
- Ormholt 1774-89, v. Jens E. Caspersen.
- Hørbylund 1740-1806, v. Caspersen.
- Sæbygård 1719-1850, v. Caspersen.
- Fuglsig 1721-..., v. Caspersen.
- Odden, Stensbæk, Asdal, Nr. Elkjær og Baggsvogn v. Caspersen.
- Eget, Eskær, Høgholt, Skaarupgaard,

Stensbæk, Kjærsgaard og Bøgsted v. Caspersen.
- Læsø, 3 bd., v. Caspersen.
- Fladstrand 1770-90, v. Verner Jensen.
- Aalborghus m.fl. amter 1745-60, 1790-93

og 1794-1812 v. Verner Jensen.
Dertil en lang række publicerede folketællinger (skattemandtal) og fæsteprotokoller mv. - alt til rimelige priser.

AB

Kiilerich - et ekkonavn

af W. Wilfried Schumacher, Kirkebakken 13, 4621 Gadstrup ☎ 42 39 13 50.

Prager og *Paris* et tyske familienavne, der henviser til en person, som engang er kommet til Tyskland fra Prag eller Paris. På samme måde henviser *Hamburg(er)* og *Kiel(er)* i Danmark til nogen, der engang er kommet hertil fra Hamburg og Kiel.

Navnet *Hamburgerich* findes ikke som dansk familienavn - derimod findes *Kiilerich*. Denne form må analyseres som *Kiil(-Kiel)er* og *ich*, tysk: Jeg, dvs.: "Kieler jeg - jeg (er) Kieler".

At der findes *Kiilerich*, men ikke *Hamburgerich*, beror på, at førstnævnte er et "ekkonavn", dvs. et oprindeligt øgenavn, der blev givet til taleren grundet en bestemt talemåde, her *Kieler ich*¹. Personen var kommet til Danmark fra Kiel² og præsentere

rede sig derfor på denne måde: Han sagde ikke: *Ich bin Kieler*, men startede sit udsagn med det vigtigste led i meddelelsen - *Kieler*, hvorefter han undlod det overflødige *bin* og straks gik over til *ich*³.

Noter:

- 1 J. Knobloch: Echonamen, Beiträge zur Namenforschung (BNF), NF.12, 1977, s.121-24.
- 2 Iflg. Henning Kiilerich Frederiksen, Svogerslev, kom han i det 18. årh. til Thisted.
- 3 Ekkonavne findes også som stednavne, jfr. W.W. Schumacher: Der dänische Ortsname Stralsund: Noch ein Echoname, BNF, NF. 14, 1979, s.289-90.

Småstykker

Mesing By 1458-1767 af Kirstin Nørgaard Pedersen, Agernvej 95, 8330 Beder ☎ 86 93 62 58.

En hel landsbys gård- og slægtshistorie foreligger nu som færdigtrykt bog på eget forlag - 148 sider for kun 100 kr. + forsendelse. - På grundlag af en retssag, som blev ført 1756, kan to af selvejergårdene føres tilbage til 1458 på grundlag af hele 54 dokumenter 1458 ff.

Siden foromtalen i SLÆGTEN i juli 1995 er det blevet klarlagt, at der i bogen om Me-

sing findes slægtsforbindelser tilbage til 1458 for efterkommerne i flg. slægtsbøger: *Adslev-slægten*, *Perritshave-slægten* og *Irup-slægten*.

Nyt fra og om Statens Arkiver

Først det sørgelige: I sidste nummer blev det meddelt, at der i Viborg i tagetagen var lykkedes at åbne *Cafe Øverste Hylde*, hvor enten den medbragte mad kunne spises eller mad til absolut rimelige priser købes. - Cafens økonomi viste sig desværre så dårlig, at alt atter er lukket pr. 1.9. - Medbragt

mad kan dog stadig nydes i lokalet, men automater med varme og kolde drikke er absolut på ønskelisten her til jul!

Det glædelige er, at der nu er kommet - og kommer - skred i opstillingen af mikro-

kortene med kirkebøgerne frem til 1891 for hele landet på Statens Arkiver.

AB

Nye udgivelser fra SLÆGTEN - december 1995

Sogn, herred - kirkebøgerne på Statens Arkiver (ISBN 87-985050-7-6)

I forbindelse med, at Statens Arkiver - Landsarkiverne, Rigsarkivet og Erhvervsarkivet i Århus - i løbet af ganske nær fremtid får opstillet mikrokort af samtlige landets kirkebøger på hylderne, er der nu udarbejdet et praktisk hjælpemiddel til at finde de rigtige mikrokort med kirkebogen fra det rette sogn, herred og amt. - I hæftet findes for hvert sogn i Danmark følgende oplysninger: "Sognets navn, herredsbeliggenhed

(og evt. retskreds), amtsmæssige tilhørsforhold, kirkebogens begyndelsesår og arkivsignatur". Det gør hæftet u-undværligt, både under forberedelserne derhjemme og på selve læsesalen. Hæftet benyttes også til at finde sognets folketælling.

Hæftet koster 15 kr. - rabat ved køb af 15 og 40 stk. (8 og 6 kr.) excl. forsendelse.

Skanderborg Rytterdistrikt. Uddrag af samtlige bevarede 3.002 skifter 1680-1765 (ISBN 87-985050-6-8)

SLÆGTEN har igen udgivet et manuskript fra den flittige Erik Brejls hånd. Denne gang et helt uvurderligt hjælpemiddel til slægtsforskere, der har forfædre indenfor Skanderborg Rytterdistrikt. Erik Brejl har gennemgået de tilhørende skifteprotokoller og lavet ovennævnte "uddrag", der gør det muligt at slægtsforske hjemme ved skrivebordet, hvorefter arbejdet for den enkelte forsker på Landsarkivet i Viborg kan reduceres bety-

deligt. I bogen, der er på 296 sider, findes referater med samtlige arvinger i de mange skifter fra rytterdistriktet mellem Vejle, Brande, Silkeborg og Århus. - Register med arveladere og ægtefæller, 6.226 navne; desuden en liste over skifternes fordeling på sogne.

Bogen koster 130 kr. excl. forsendelse.

Begge de ovennævnte publikationer samt SLÆGTENS øvrige udgivelser kan bestilles hos ekspeditionen: Birgit Øskov, Rolighedsvej 56, 9400 Nørresundby ☎ 98 17 63 76.

SLÆGTENS samlede udgivelsere er følgende:

1 *Slægtsforskning - din Danmarkshistorie.* (ISBN 87-985-050-0-9)

12 siders introduktion til slægtsforskning. For begyndere forklares grundbegreberne og fortælles, hvor på biblioteket

bøger for slægtsforskere findes. Desuden oplyser en aktuel adresseliste om de statslige arkiver og de slægtshistoriske foreninger i og udenfor SSF.

2 **Slægtsforskere: Lad os hige og søge i bøgerne!** (ISBN 87-985-050-1-7)

På 40 sider oplyses om knap 500 titler af den righoldige litteratur for slægtsforskere. - 3. udvidede udgave af litteraturliste tilegnet Hans H. Worsøe på 60 årsdagen 11.11.1992.

3 **Sognefoged, lægdsmand og Dannebrogsmænd.** (ISBN 87-984-484-0-4)

På 20 sider fortælles med udgangspunkt i den store sognefoged-forordning 1791 om denne lokale myndighedspersons arbejdsområder. Desuden oplysninger om hvervet som lægdsmand samt om Dannebrogsmændenes Hæderstegn. - Temahæfte tilegnet SSFs daværende formand Ingvar Musaeus på 70 årsdagen 28.3.1993.

4 **Slægtsforskere: Lad os vedgå arv og gæld!** (ISBN 87-985050-3-3)

28 siders hjælpemiddel til studiet af skifter - en 18 siders ordliste med forklaring på mange af skifternes gamle ord og begreber, en artikel om afholdelse af skifte, en oversigt over de myndigheder, der afholdt disse, og en litteraturliste. - Temahæfte tilegnet SSFs første formand, nu afdøde S.E. Sørensen på 70 årsdagen 30.7.1993.

5 **Sogn, herred - kirkebøgerne på Statens Arkiver.** (ISBN 87-985050-7-6)

Praktisk hjælpemiddel til at finde de rigtige mikrokort med kirkebogen fra det rette sogn, herred og amt. - Når kirkebøgerne fra samtlige landets sogne er opstillet på alle Statens Arkiver, er dette hæfte med bl.a. sognenes numre og kirkebøgernes begyndelsesår uundværlig, både under forberedelserne derhjemme og på selve læsesalen. - Hæftet benyttes også til at finde sognets folketælling.

6 **Slægtsforskere: Lad os stå vagt og værne!** (ISBN 87-984-484-9-8)

Temahæfte på ikke færre end 40 sider med militære emner, f.eks. lægdsruller og disses forkortelser, det militære

sprog, introduktion til Forsvarets Arkiver, krigsdeltagermedaljer mv.

7 **Tyrsting Herred. Uddrag af de 552 indførsler i de bevarede tingbøger 1660-64 og 1681-83.** Udarbejdet af Erik Brejl. 1995, 69 s. (ISBN 87-985050-2-5)

Referater af alle de sager, der blev behandlet på herredstinget. En effektiv nøgle til en ellers svært tilgængelig kilde. - Personregister samt 5 sagsoversigter.

8 **Nørvang Herred. Uddrag af de 635 skifter i herredets godser 1723-1826.** Udarbejdet af Erik Brejl. 1995, 72 s. (ISBN 87-985050-4-1)

Referater med samtlige arvinger i de bevarede skifter fra alle de 7-8 private godser i herredet. - Register over arveladere og ægtefæller, 1374 navne.

9 **Skanderborg Rytterdistrikt. Uddrag af samtlige bevarede 3.002 skifter 1680-1765.** Udarbejdet af Erik Brejl. 1995, 296 s. (ISBN 87-985050-6-8)

Referater med samtlige arvinger i de mange skifter fra rytterdistriktet mellem Vejle, Brande, Silkeborg og Århus. - Register over arveladere og ægtefæller, 6.226 navne; desuden en liste over skifternes fordeling på sogne.

Priser

- for pjecen 1: 5 kr. pr. stk., rabatpris ved køb af 40 og 100 stk. henholdsvis 4 og 3 kr.

- for temahæfterne 2-6: 15 kr. pr. stk., rabatpris ved køb af 15 og 40 stk. af samme hæfte henholdsvis 8 og 6 kr.

- for hæfterne 7-8: 50 kr. pr. stk.

- for bogen 9: 130 kr.

Alle priser er excl. forsendelse.

Gratis prøvenummer ? Ring 3158 5864

Personalhistorisk Tidsskrift

- en hjørnesten i dansk slægtsforskning

*2 gange om året ser seriøse slægtsforskere
længselsfuldt mod brevsprækken...*

Personalhistorisk Tidsskrift udkommer nemlig da med ca. 128 sider - i april og i november.

Personalhistorisk Tidsskrift indeholder artikler om danskerne, historiens kendte og ukendte skikkelser.

Personalhistorisk Tidsskrift finder sine læsere blandt et stigende antal danskere, der søger en personorienteret og engagerende indgang til Historien.

Personalhistorisk Tidsskrift indeholder artikler, debat, forskningsoversigter samt et stadigt stigende antal aktuelle anmeldelser.

Personalhistorisk Tidsskrift kan kun fås gennem et medlemskab af Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie.

Personalhistorisk Tidsskrift koster kun 150,- kr om året - det er langt under 1 kr. pr. side.

Personalhistorisk Tidsskrift er udkommet siden 1880 !

Gratis prøvenummer ? Ring 3158 5864

Heraldisk Selskab

Société Héraldique du Nord

Heraldik er visualiseret historie. Heraldik er en levende, farverig kunstart, som har fascineret mennesker siden den tidlige middelalder. Heraldik er et udtryk for den enkeltes personlighed, for slægternes samhørighed, for samfund og for nationer.

Heraldik besidder en tidløs kvalitet som hæver den over logoer, typografi og varemærker.

Vil De vide mere om våbenskjolde, om flag og symbolik, om segl- og bomærker, om emblematik, om ridderordener, må De kende til Heraldik. Ønsker De at finde vej gennem slægtsforskningens labyrinter eller vil De vide hvordan man selv kan antage og føre et personligt våben, så vil et medlemskab af Heraldisk Selskab være naturligt.

Et skridt ind i en eventyrlig verden som ikke blot er levende, men som er i stadig fornyelse!

Interesserer De Dem for historie, for antikviteter og ædelt kunsthåndværk, så ved De allerede hvor betydningsfuldt - og spændende - det er at kunne identificere f.eks. en våbengraving på et gammelt glas, på soltøj eller på en sabel.

Heraldik er en væsentlig hjælp til identifikation på tværs af tid, sprog og landegrænser.

Med kendskab til Heraldik kan De " aflæse " arkitektur, malerier og gravminder eller spore den slægt, som lod fint linned brodere med våbenskjolde.

De vil få glæde og udbytte af et medlemskab af Heraldisk Selskab.

Heraldikken er i dag mere nærværende og aktuel end nogensinde for. Foruden de ca. 1700 adelsvåbener, der er registreret i Danmark, findes mindst dobbelt så mange borgerlige våbener. Dertil kommer amts-, kommune- og byvåbener.

Heraldisk Selskab (Societas Heraldica Scandinavica) har styrelsesmedlemmer i alle de nordiske lande og er - med mange hundrede medlemmer ikke blot i Skandinavien men over hele verden - én af de største heraldiske sammenslutninger.

Selskabet udgiver halvårligt "Heraldisk Tidsskrift", som medlemmerne modtager gratis, og skriftserien "Heraldiske Studier". Heraldisk Selskab er rådgivende ved anlægning af nye våben, det være sig til offentlige institutioner, sammenslutninger eller private.

Heraldisk Selskabs Lokalfdelinger arrangerer foredrag, udstillinger og udflugter til heraldisk interessante steder, og Selskabet orienterer om internationale heraldiske aktiviteter.

Vi er i kontakt med heraldikere og heraldiske selskaber i alle lande.

Udfyld og indsend kuponen allerede i dag. Velkommen i Heraldisk Selskab!

Udfyld kuponen tydeligt - helst med blokbogstaver - og indsend den allerede i dag i lukket, frankeret kuvert til:

Sekretariatet

Societas Heraldica Scandinavica

Carsten Frölich 15, Maltevangen DK-2820 Gentofte, Danmark

Jeg anmoder om optagelse i Societas Heraldica Scandinavica. Årskontingent (1995) Danske Kroner 200,00. Indsend ikke penge. Giroanvisning følger med Selskabets vedtægter, etc.

Jeg ønsker nærmere oplysninger i form af Selskabets vedtægter og et prøvenummer af "Heraldisk Tidsskrift".

Navn: _____

Stilling: _____

Adresse: _____

Postkode, By, Land: _____